

Eindrapportage

Naar een kennisagenda Nationaal Park Nieuw Land als vliegwiel voor parkontwikkeling

Advies 31 augustus 2020

Inhoudsopgave

Advies naar een kennisagenda Nationaal Park Nieuw Land	3
Aanbevelingen om nu mee te starten	3
Aanbevelingen organisatie kwartiermaker	5
Aanbevelingen onderzoeksfaciliteiten & samenwerkingspartners.....	6
Voorstel voor takenpakket kwartiermaker Kennisagenda Nationaal Park Nieuw Land	7
Voorstel voor planning van contouren naar kennisagenda en uitvoering.....	8
Voorstel voor samenwerkingsafspraken kennis en onderzoek Nationaal Park Nieuw Land	9
1. Introductie.....	10
2. Aanpalend beleid en onderzoek als context	14
3. Verkenning van de kennisvragen voor Nieuw Land	20
4. Organisatie van de kennisagenda Nieuw Land	37
5. Financieringsmogelijkheden kennis en onderzoek Nieuw Land	41
6. Onderzoeksfaciliteiten Nieuw Land	45
7. Samenwerkingspartners kennis en onderzoek Nieuw Land	54
8. Bijlagen	60
8.1 Overzicht bestudeerde documenten deskstudy	61
8.2 Deskstudie	62
8.3 Overzicht respondenten interviews	75
8.4 Financiering lectoraat.....	76
8.5 Organisaties in de omgeving van Nationaal Park Nieuw Land	77

Advies naar een kennisagenda Nationaal Park Nieuw Land

Dit hoofdstuk vat alle aanbevelingen die opgehaald en uitgewerkt zijn samen voor de organisatie en uitvoering van de kennis- en onderzoeksagenda Nationaal Park Nieuw Land. Er wordt ingegaan op wat de aanbevelingen op korte termijn (1 jaar) en langere termijn (komende 3 tot 5 jaar) zijn. U leest wat dit advies zou kunnen betekenen voor het takenpakket van een aan te stellen kwartiermaker kennisagenda Nationaal Park Nieuw Land. Ook is beschreven wat dit inhoudt voor de planning om te komen tot een kennisagenda en wat er nodig is aan samenwerkingsafspraken.

Aanbevelingen om nu mee te starten

1. Kwartiermaker

Organisatie en coördinatie van de kennisagenda zijn essentiële voorwaarden. Stel daarom een **kwartiermaker** aan voor de organisatie van de kennisagenda aan vanaf eind 2020/begin 2021. De kwartiermaker heeft tot taak a) het kennisproces aan te jagen en partijen te verbinden, b) aan de slag te gaan met de eerste kennisvragen en c) het opzetten van de definitieve organisatie voor de kennis- en onderzoeksagenda. Geef de kwartiermaker/coördinator de opdracht een **'no-regret' basispakket** uit te werken wat je **minimaal park-breed moet regelen** voor de komende 3 tot 5 jaar aan kennisontwikkeling en onderzoek.

Zoek de kwartiermaker bij voorkeur bij een van de bestaande partners, of kies anders voor externe inhuur. Ga voor een kwartiermaker met kennis en ervaring met de onderzoekswereld.

2. Aan de slag met belangrijkste kennisvragen in jaar 1

De kwartiermaker gaat vanaf het eerste moment aan de slag met de **belangrijkste kennisvragen**. Dit kunnen vier kennisvragen binnen de volgende onderwerpen: beheer, gebruik & beleving, nieuwbouw (aanleg nieuwe onderdelen) en citizen science en burgers. Het streven is om te werken aan aansprekende projecten met verschillende bestaande netwerken die direct zichtbare resultaten geven en waar mensen enthousiast van worden. We bevelen sterk aan om de eerste twee jaar enig budget in eigen hand te hebben om Citizen science op NP NL niveau te kunnen stimuleren.

3. Organisatie kennisbijeenkomsten

Organiseer gezamenlijke interactiemomenten over onderzoek als Nationaal Park. We zien voor ons dat in de eerste drie maanden een eerste kennisbijeenkomst wordt georganiseerd, zodat de kennisagenda direct gaat leven. In deze bijeenkomsten delen betrokkenen allereerst het al lopende onderzoek, en plaatsen dit in de context en betekenis voor het nationale park te plaatsen. Informatieve bijeenkomsten voor geïnteresseerden. Bouw deze kennisbijeenkomsten gestaag verder uit en stel hiervoor een vaste cyclus in waarbij de bijeenkomsten om en om bij de verschillende beheerders worden gehouden. Maak hiervoor op langere termijn een programma in de tijd, waarbij rekening gehouden kan

worden met actualiteiten. De kwartiermaker zal de kennisbijeenkomsten praktisch opbouwen in nauwe samenwerking met de beheerders. Leg daarbij dwarsverbanden met bestaande kennisnetwerken zoals die van Markerwadden.

4. Opbouw kennisorganisatie in jaar 1

De kwartiermaker krijgt de opdracht om de **organisatie van de kennis- en onderzoeksagenda op te zetten in samenwerking met de programmaleider NPNL**.

Voor de hand ligt dat de kwartiermaker allereerst een werkstructuur om zich heen organiseert, met betrokken kenniswerkers uit de deelnemende organisaties. De kwartiermaker moet daarbij de vrijheid krijgen personen uit te nodigen op basis van affiniteit met kennis en onderzoek. Daarnaast moet de kwartiermaker goed aangehaakt zijn op de hoofdstructuur van NPNL. Denkbaar is dat de kwartiermaker lid is van de projectgroep, en zelf rapporteert aan de stuurgroep.

Vervolgens start de kwartiermaker met het inrichten van een meer permanente structuur. Onderdeel daarvan is een verkenning naar de haalbaarheid van een lectoraat Nationaal Park Nieuw Land in samenwerking met Aeres Hogeschool en indien positief de mogelijkheden van financiering vanuit de NWO-subsidie. Bij de taakopdracht van het lectoraat wordt ook de optie meegenomen om (een deel van de) kennisorganisatie hieronder te brengen.

Ook de inbedding van de organisatie bij de verschillende partners moet belegd worden. Het streven is dat na één jaar de organisatie is ingericht.

5. Kwartiermakerschap in jaren 2 en 3

Na 1 jaar staat de werkorganisatie en kan de kwartiermaker zich meer richten op de structurele inbedding van de kennisagenda bij de partners en in het lectoraat. Mogelijk blijft er een rol van coördinator kennisagenda NPNL nodig, in duoschap met de lector. Na drie jaar dient deze geheel belegd te zijn bij en gefinancierd te worden door de NPNL partners.

Financieel plaatje

Totaal bedrag voor 3 jaar: € 225.000,-

Voorstel:

Jaar	Bedrag	Toelichting
1	€ 100.000,-	80K Kosten kwartiermaker 2 á 3 dagen per week, 10K Opstart en bijeenkomsten kennis community en sessies 10k Start citizen science
2	€ 75.000,-	60k Kwartiermaker (25% mede-gefinancierd door NPNL partners) 10k Kosten kennis community 5k Bijdrage citizen science
3	€ 50.000,-	40K Kwartiermaker (50% mede-gefinancierd door NPNL partners) 10k Kosten kennis community (citizen science is ondergebracht in reguliere activiteiten)

Aanbevelingen organisatie kwartiermaker

1. De kwartiermaker krijgt de taak om samen met de projectgroep een eenvoudige doch doeltreffende organisatie voor de kennisagenda in te richten.
 - De kwartiermaker start met het organiseren van een werkstructuur – bijvoorbeeld een werkgroep Kennisagenda NPNL- met betrokken kenniswerkers uit de deelnemende organisaties. De kwartiermaker moet daarbij de vrijheid krijgen personen uit te nodigen op basis van affiniteit met kennis en onderzoek
 - Daarnaast moet de kwartiermaker goed aangehaakt zijn op de hoofdstructuur van NPNL. Denkbaar is dat de kwartiermaker lid is van de projectgroep, en rapporteert aan de stuurgroep.
 - De kwartiermaker krijgt het mandaat om namens NPNL/de partners naar buiten toe op te treden in kennis gerelateerde trajecten, en stemt hierin af met de programma manager.
 - De coördinator stemt regelmatig af met de werkgroep marketing en communicatie en met de trekker van educatie van Nationaal Park Nieuw Land.
 - De kwartiermaker laat zijn/haar werkplan en voorstellen voor governance vaststellen in de stuurgroep, waarmee de kennisagenda een vanzelfsprekend onderdeel wordt van de overall-agenda van NPNL
2. De kwartiermaker stelt samen met de werkgroep **een prioritaire lijst met kennisvragen vast om de eerste jaren op te pakken** op basis van de aanzet in hoofdstuk 3, en start met het uitzetten van deze vragen bij geëigende kennisinstellingen, in samenspraak met de financiers. De uitwerking zal maatwerk per kennisvraag zijn. De kwartiermaker zorgt ervoor dat de optiek van NPNL goed verankerd is in het kennisproces.
3. Zet vanaf het begin **meerdere werklijnen** in: a) academisch onderzoek b) toegepast onderzoek c) citizen science en d) community platform voor kennisdeling en ideeontwikkeling Nationaal Park Nieuw Land. Geef de coördinator de taak om hiernaast het inspireren en stimuleren ook op te sturen en af te stemmen met de verschillende kennispartijen. Spreek de verwachting uit bij de kennispartijen dat wanneer zij eigen onderzoek doen in het gebied ze daar de ruimte voor krijgen, maar wel verwacht wordt dat ze de Nationaal Park Nieuw Land gedachte meenemen en met de kennis community communiceren.
4. Bouw geleidelijk aan **een kennis community NPNL**. Brede betrokkenheid bij kennisontwikkeling en kennisdeling is van groot belang. We bevelen aan deze community geleidelijk op te bouwen, en te starten met het delen van onderzoekersresultaten uit bestaande onderzoeken en monitoring programma's, maar door de bril van het Nationaal Park gezien. Daarmee kun je snel starten, het kost relatief weinig en biedt betrokken professionals uit beheer, overheid en kennisinstellingen de gelegenheid tot nieuwe inzichten te komen vanuit de optiek van het park. Geleidelijk kan deze groep ook van nieuwe kennisvragen gaan articuleren. De kwartiermaker neemt de rol van procesregisseur van deze community.

5. Reserveer **procesbudget** voor het financieren van de coördinatie (3 dagen per week), het opzetten en organiseren van de bijeenkomsten van de kennis community en een beperkt budget voor het in gang zetten van onderzoek, met name citizen science .
 - Ga uit van een werkbudget van € 225.000,- voor de eerste drie jaar.
 - Voor subsidie van de vervolgstap(pen) van de kennisagenda Nationaal Park Nieuw Land bieden de **mogelijkheden van LNV en NWO (lectoraat)** de meeste kansen.
 - Bekostig dit voor 50% vanuit de LNV subsidie, en voor de overige 50% vanuit de partners Nationaal Park Nieuw Land.
 - Benut dit budget als '**opbouwbudget**' voor kennis en onderzoek om in de toekomst toe te werken naar een gezamenlijk budget als Nationaal Park Nieuw Land.

6. Onderzoek serieus het aanbod van Aeres Hogeschool om een **lectoraat** in te richten. De lector zou het inhoudelijk geweten van de kennisagenda kunnen worden. Daarnaast is er de mogelijkheid dat de lector ook de organiserende/coördinerende taak op zich neemt. Voorwaarde vanuit Aeres Hogeschool is dat er financieel bijgedragen wordt aan de lector/coördinator. **Verken** bij interesse de subsidiemogelijkheden onder **L.INT – SIA – NWO, Lectorposities bij instituten**. Bij succesvolle financiering en werving van een lector, ontstaat nauwe samenwerking tussen kwartiermaker en lector, waarbij een mogelijkheid is dat de lector op termijn de coördinerende taken van de kwartiermaker overneemt.

Aanbevelingen onderzoeksfaciliteiten & samenwerkingspartners

7. Op dit moment zijn de bestaande onderzoeksfaciliteiten per gebied en beheersorganisatie geregeld. Biedt de **bestaande onderzoeksfaciliteiten** aan vanuit het **Nationaal Park Nieuw Land**, niet vanuit een gebied of een beheersorganisatie. Zorg voor een **eenduidig aanbod en beleid**. Geef de aan te stellen **kwartiermaker** hier een **rol** in, en maak deze persoon het eerste aanspreekpunt voor geïnteresseerde onderzoekers. De coördinator kan dan vervolgens conform zijn rol bekijken wat gewenste onderzoeksfaciliteiten zijn en hoe deze te organiseren.

8. **Zorg voor openbare data (open access) op Nationaal Park niveau**. Openbare data maakt het voor onderzoekers gemakkelijker om onderzoek te gaan doen in/voor het gebied. Bovendien is het in een aantal gevallen een vereiste voor subsidies, zoals bijvoorbeeld Horizon Europe. Op dit moment is de toegang tot data wisselend geregeld.

9. Benader Nationaal Park Nieuw Land als **een living lab** om alle onderdelen van de parkontwikkeling, samengevat in het vliegwiel in samenhang met elkaar te onderzoeken. Geef de coördinator hiervoor de taak om overzicht te houden, en verbanden te leggen.

Kennisagenda als vliegwiel voor de cyclische ontwikkeling van NPNL

De agenda voedt alle stappen in de cyclische ontwikkeling van het Nationaal park

Figuur 1 Kennisagenda als vliegwiel voor de cyclische ontwikkeling Nationaal Park Nieuw Land, werkgroep Onderzoek Nationaal Park Nieuw Land in samenwerking met Wing 2020

10. **Evalueer de stand van zaken na drie jaar** en kom dan tot nieuwe samenwerkings- en financieringsafspraken (indien mogelijk in afstemming met de op te stellen samenwerkingsovereenkomst).

Voorstel voor takenpakket kwartiermaker Kennisagenda Nationaal Park Nieuw Land

De aan te stellen kwartiermaker zal zich de komende drie jaren bezighouden met het:

- Opstellen van een kennisagenda met prioritaire kennisvragen voor de eerste jaren en focus op meerdere werklijnen: academisch- en toegepast onderzoek, citizen science en kennis platform;
- Opzetten van werkorganisatie (werkgroep kennisagenda NPNL), verankering in NPNL organisatie en geleidelijke opbouw van kennis community NPNL.
- Uitwerken van een 'no-regret' basispakket wat minimaal park-breed geregeld moet worden voor de komende jaren aan kennisontwikkeling en onderzoek.
- Organiseren van financiering voor onderdelen van de kennisagenda en onderzoek. Hiervoor in ieder geval de beschreven opties verder verkennen.
- Maken van een eenduidige aanpak en beleid voor het faciliteren van onderzoek in Nationaal Park Nieuw Land op.
- Zorgen voor communicatie over de kennis- en onderzoeksagenda en inzicht geven waar behoefte aan is qua onderzoek in het park.
- Functioneren als eerste aanspreekpunt voor onderzoekers (afhankelijk van type onderzoek kan de taak als aanspreekpunt wellicht bij een van de beheerorganisaties belegd worden).

- Organiseren van interactiemomenten voor kennisdeling meerdere keren per jaar en hiervoor actief partijen uitnodigen.
- Coördineren van het living lab Nationaal Park Nieuw Land.
- Coördineren en actief betrekken van de partijen bij de kennis community Nieuw Land en uitwerken wanneer welke partijen te betrekken en wat hun interesses en mogelijkheden zijn.
- Het organiseren van een evaluatie na drie jaar.

Voorstel voor planning van contouren naar kennisagenda en uitvoering

De eerste planning gaat, in lijn met het advies, uit van drie jaar. In onderstaande planning, wordt uitgegaan van de aanstelling van de kwartiermaker die de inhoud van de kennisagenda uitwerkt en uitvoert.

Wanneer?	Wat?	Wie?
Najaar 2020	<ul style="list-style-type: none">• Bestuurlijke accordering voorstel (organisatie) kennisagenda• Inrichting + zoektocht kwartiermaker	Stuurgroep + projectgroep
1 januari 2021	<ul style="list-style-type: none">• Startdatum kwartiermaker coördinator	Aan te stellen kwartiermaker
2 februari 2021	<ul style="list-style-type: none">• Optioneel: Deadline Subsidie aanvraag Lectorpositie onder NWO – SIA - L.INT	Kwartiermaker in samenwerking met Aeres Hogeschool.
1 oktober 2021	Congres over kennis en educatie t.b.v. 3 ^e verjaardag Nationaal Park Nieuw Land	Kwartiermaker + projectgroep en werkgroep(en)
Najaar 2023	<ul style="list-style-type: none">• Evaluatie bestaande werkwijze en afspraken kennisagenda• Start no-regret takenpakket	Kwartiermaker + projectgroep NPNL
1 januari 2024	Nieuwe samenwerkings- en financieringsafspraken van start	Partners Nationaal Park Nieuw Land

Voorstel voor samenwerkingsafspraken kennis en onderzoek Nationaal Park Nieuw Land

In deze paragraaf wordt ingegaan op welke uitgangpunten voor samenwerking (spelregels) rondom kennis en onderzoek voortvloeien uit dit advies. De hieronder genoemde punten sluiten aan bij het werkplan 2020 Nationaal Park Nieuw Land.

Wat betekent het aan inspanning van elk van de partners?

Afspraken voor samenwerking:

- Het realiseren van de gezamenlijke ambitie op het gebied van kennis en onderzoek vraagt een inspanning van de acht partners.
- Deze inspanning bestaat allereerst uit het beschikbaar stellen van capaciteit en/of financiële middelen door de partners voor de ontwikkeling van de kennisagenda in de aankomende 3 jaar, onder meer in de vorm van cofinanciering ten behoeve van de subsidieaanvraag *Tijdelijke ondersteuning nationale parken nieuwe stijl* en door medewerkers zitting te laten nemen in de werkgroep Kennisagenda NPNL.
- Verder vraagt een gezamenlijke NPNL-kennisagenda dat partners lopend en voorzien onderzoek en monitoring met betrekking tot delen of aspecten van het NPNL, ook als onderdeel van (ruimtelijk-fysieke) projecten met elkaar delen. En met elkaar de mogelijkheid bespreken om dit onderzoek en deze monitoring op te nemen als onderdeel van de (ontwikkeling van de) kennisagenda van NPNL.
- En in het verlengde hiervan ten behoeve van de (ontwikkeling van de) kennisagenda hun onderzoeksfaciliteiten beschikbaar stellen voor de uitvoering van onderzoeken uit de NPNL-kennisagenda.

1. Introductie

Nationaal Park Nieuw Land is sinds oktober 2018 het nieuwste Nationaal Park in Nederland. De Lepelaarplassen en de Oostvaardersplassen en hun omgeving, Marker Wadden en het Markermeer bundelen hun krachten en vormen samen Nationaal Park Nieuw Land.

Figuur 2 Overzicht gebied Nationaal Park Nieuw Land. Uit de Ontwikkelingsvisie Nieuw Land 2019

Nieuw Land is in allerlei opzichten nog in opbouw: zowel wat betreft natuur, beleving, naamsbekendheid als plek in de samenleving. Hoe ontwikkel je vanuit vier natuurgebieden één Nationaal Park? De Oostvaardersplassen, Lepelaarsplassen en het Markermeer bestaan al decennia, de Marker Wadden zijn net in ontwikkeling en de Oostvaardersoevers volgen snel. Nationaal Park Nieuw Land kan, in tegenstelling tot de meeste andere nationale parken, niet bouwen op een traditionele verbinding van de omgeving met het landschap en met het park. Ook steden zoals Almere en Lelystad kennen geen lange historische traditie van verbinding van de inwoners met deze steden. Naast een uitdaging, kan dit juist een kans bieden voor Nationaal Park Nieuw Land om de verbinding met de stad en maatschappij eigentijds vorm te geven. Ook de ligging in de Metropool Regio Amsterdam biedt unieke kansen door de combinatie van een stedelijke samenleving met natuur dichtbij.

1.1. Naar een kennis en onderzoeksagenda Nationaal Park Nieuw Land

Het opstellen van een kennisagenda voor het park is onderdeel van de Standaard Nationale Parken Nieuwe Stijl. Nationaal Park Nieuwland heeft de ambitie hieraan zichtbaar invulling te geven.

Het vertrekpunt is een context van vier verschillende natuurgebieden die één Nationaal Park worden met alle hun eigen onderzoeken. Het is een context van een Park in de opbouwfase waarmee de omgeving nog beperkt verbinding heeft, van een Park met een enorme potentie voor het omliggende stedelijk gebied en met een unieke ontstaansgeschiedenis en natuurwaarden is bepalend voor de kennisagenda, die de initiatiefnemers voor het nationaal park willen ontwikkelen.

De acht partners van NPNL vroegen zich af wat de rol van een kennisagenda kan zijn in deze context, en hoe die geoperationaliseerd kan worden. In deze verkenning werken we dit uit. Wat kan de rol van een kennisagenda zijn in een Nationaal park dat nog sterk in ontwikkeling is?

In dit hoofdstuk zetten we uiteen wat we onder een kennisagenda en een onderzoeksagenda verstaan (1.2). In 1.3 volgen de criteria waar een Nationaal Park Nieuwe Stijl voor wat betreft een kennis- en onderzoeksagenda aan moet voldoen. We sluiten af met een leeswijzer voor de rest van het rapport.

1.2. Duiding kennisagenda

In dit rapport verstaan we onder een kennisagenda: het duiden van thema's, kennisvragen (behoeftes), financieringsbronnen in logische samenhang, op basis van de visie van het park en belangrijke ontwikkelingen in de omgeving.

Een onderzoeksagenda volgt daarop en is een uitwerking van de kennisagenda. Je kunt kennis op veel manieren vergaren, door middel van onderzoek, monitoring, living labs, expert judgement, etc. Een onderzoeksagenda werkt uit met welke aanpak, welke soort onderzoek je het beste antwoord op een kennisvraag kunt geven.

De opdracht van Wing betreft het in kaart brengen van de contouren voor de kennisagenda voor Nationaal Park Nieuw Land. Nadien kunnen deze contouren verder ontwikkeld worden tot een kennisagenda, die dan opgevolgd wordt door een onderzoekagenda, of andere uitwerkingen, passend bij de vraag.

1.3. Standaard Nationale Parken Nieuwe Stijl

Nationaal Park Nieuw Land wil voldoen aan de standaard voor de Nationale Parken Nieuwe Stijl (2018). De ambities in de standaard richten zich op het ontwikkelen van grotere parken met een zo compleet mogelijk landschaps-ecologisch systeem. Daarbij gaat het om het versterken van de gebiedsidentiteit en de beleefbaarheid. Daarnaast is de verbondenheid met de regionale gemeenschap en educatie en onderzoeksprogramma's van belang. In de standaard wordt ingegaan op twaalf criteria die de kwaliteit van de nationale parken van de toekomst garanderen. Het betreft de volgende 12 criteria:

1. Omvang. Het nationaal park heeft een natuurlijke omvang die wordt bepaald door de begrenzing van een aaneengesloten landschaps-ecologische of landschappelijke eenheid waarbinnen één of meerdere natuurkernen liggen.

2. Ecologische samenhang met natuurlijke processen.
3. Natuur-, cultuur- en landschappelijke waarden zijn onderscheidend.
4. Ruimtelijke inrichting en waarden in overeenstemming met de gebiedsidentiteit.
5. Samenhang en identiteit.
6. Herkenbaarheid en leefbaarheid.
7. Verbondenheid met regionale gemeenschap.
8. Educatie.
- 9. Onderzoek.**
10. Governance.
11. Ambitie-document.
12. Uitvoeringsagenda en resultaatbeschrijvingen.

criterium Onderzoek uit de Standaard uitgelicht

Hieronder staat de tekst uit de Standaard weergegeven.

Het hoofdcriterium is *“Het nationaal park stimuleert activiteiten op het gebied van wetenschappelijk onderzoek”*

Daarbij formuleert de Standaard de volgende aanbevelingen:

- a. Nationale parken stimuleren dat planmatig wetenschappelijk onderzoek gedaan wordt naar herstel van biodiversiteit en het mitigeren van effecten van klimaatverandering speciaal gericht op de mogelijkheden van de Nederlandse natuur en landschap.
- b. Nationale parken monitoren effecten van klimaatverandering, biodiversiteit en natuur- en landschapswaarden en delen deze kennis actief.
- c. Nationale parken doen actief mee als proeftuin aan het implementeren van wetenschappelijk onderzoek om te komen tot meer duurzaam beheerde gebieden.
- d. Nationale parken stimuleren verder onderzoek dat de positieve effecten op gezondheid en welzijn van mensen laat zien.
- e. Nationale parken laten zien hoe dit onderzoek meer strategisch ingezet kan worden om het (maatschappelijk) draagvlak voor de nationale parken van de toekomst te vergroten.
- f. Nationale parken integreren de wetenschappelijke kennis over cultuur, natuur, landschap, beleving, gezondheid, landschap en landbouw om te komen tot duurzame ontwikkeling van het gebied met behoud van de natuurlijke en cultuurhistorische kenmerken van het gebied.”

En stelt het volgende over governance:

“Om de ambitie van een nationaal park (conform het ambitiedocument, bedoeld in Artikel 11) waar te maken en de wezenlijke kenmerken van het gebied te behouden (artikel 8.3 lid 2 sub b Wet Natuurbescherming), is een slagvaardig bestuur nodig.”

Deze duidingen hebben een belangrijk kader gevormd voor de invulling van de verkenning.

Leeswijzer

In dit rapport verkennen we de contouren van een kennisagenda zoals beschreven en bieden we een eerste mogelijke uitwerking. We hebben mogelijke thema's, kennisvragen, financieringsbronnen, onderzoeksfaciliteiten, en samenwerkingspartners in kaart gebracht

aan de hand van een deskstudy¹, de resultaten van twaalf interviews² en werksessies met de werkgroep Onderzoek Nationaal Park Nieuw Land³. De inzichten hieruit zijn verwerkt in de verschillende hoofdstukken.

In het volgende hoofdstuk schetsen we de huidige context aan de hand van een analyse van de Ontwikkelingsvisie Nationaal Park Nieuw Land en andere documenten. Daarna verkennen we in hoofdstuk 3 de kennisvragen. In hoofdstuk 4 gaan we in op de mogelijke organisatie van de kennisagenda voor Nationaal Park Nieuw Land. In hoofdstuk 5 komen de financieringsmogelijkheden voor kennis en onderzoek aan bod, gevolgd door de onderzoeksfaciliteiten (hoofdstuk 6) en de samenwerkingspartners (hoofdstuk 7). Het overkoepelende advies is te vinden in een apart hoofdstuk aan het begin van deze rapportage.

¹ Het overzicht van bestudeerde documenten is te vinden in bijlage 8.1, de resultaten uit de deskstudy in 8.2.

² Zie voor een overzicht van de respondenten bijlage 8.3.

³ De werkgroep Onderzoek Nationaal Park Nieuw Land bestaat uit IJsbrand Zwart (Staatsbosbeheer), Wiegert Dulfer (Rijkswaterstaat), Mark Waaijenberg (provincie Flevoland), Teun Gerritsen (provincie Flevoland), Jacco Maissan (provincie Flevoland), Perry Cornelissen (Staatsbosbeheer) en André Rijdsdorp (Natuurmonumenten).

2. Aanpalend beleid en onderzoek als context

Om tot de contouren voor een kennisagenda voor Nationaal Park Nieuw Land te komen, hebben we samen met de werkgroep Onderzoek Nationaal Park Nieuw Land een aantal analysestappen doorlopen. Als eerste stap hebben we bestaande relevante documenten geanalyseerd, waarbij dit hoofdstuk de belangrijkste inzichten bevat. Hoofdstuk 2.1 geeft een overzicht van de deskstudie en verkennende interviews in relatie tot het doel en de thematiek van de kennisagenda van Nationaal Park Nieuw Land. De deskstudie zelf vindt u in bijlage 8.2. In 2.2 zijn de inzichten uit interviews over de verbinding met de maatschappij weergegeven en in 2.3 presenteren we onze laatste analysestap die leidde tot een visie op de kennisagenda als vliegwiel voor cyclische ontwikkeling van het park.

2.1. Inzichten uit deskstudie en interviews over het doel en de thema's van de kennisagenda

De deskstudie en verkennende interviews hebben tot inzichten op drie verschillende onderwerpen geleid: 1) inzichten voor Nationaal Park Nieuw Land, 2) inzichten in de relevante beleidscontext voor het park en 3) inzichten uit andere relevante onderzoeksagenda's. Op basis van deze inzichten sluiten we hoofdstuk 2.1 af met conclusies die als leidraad voor de contouren van de kennisagenda functioneerden.

2.1.1. Nationaal Park Nieuw Land

Bij de oprichting van Nationaal Park Nieuw Land is in februari 2019 de ontwikkelingsvisie vastgesteld. Twee opgaven staan centraal in deze visie: 1) het vergroten, verbinden en versterken van de natuur, 2) royaal ruimte bieden aan natuurbeleving. Deze ambitie is verder uitgewerkt in tien ambities, vier verhaallijnen en negen ruimtelijke perspectieven. De ontwikkelingsvisie werd in maart 2020 opgevolgd door het werkplan voor het park dat sturing geeft aan de uitvoering aan de hand van ambitie, strategie en organisatie.

De deskstudie laat zien dat in eerste instantie vooral wordt ingezet op de beleving, toegankelijkheid, aantrekkelijk en bekend maken van het park. Dit roept de vraag op hoe dit accent zich verhoudt tot de ontwikkeling van de andere ambities en de hoofdambitie om van NPNL één Nationaal Park te maken, dat wordt gekenmerkt als vogelparadijs van internationale betekenis.

De deskstudy laat verder zien dat de vier verhaallijnen ruimte bieden voor opname van sommige maatschappelijke opgaven, maar dat thema's zoals de energietransitie, stikstof, zoetwater, duurzaamheid, voorlichting en onderwijs, die belangrijke onderdelen vormen van de standaard Nationale Parken Nieuwe Stijl, in de verhaallijnen nog niet duidelijk naar voren komen. Wat betreft de energietransitie is er wel een ambitie en een ruimtelijk perspectief geformuleerd. De andere belangrijke thema's hebben nog geen plaats in de ontwikkelingsvisie, maar zouden dat wel moeten hebben, gezien de Standaard.

Een vergelijkbare conclusie trekken we voor de kernwaarden van NPNL avontuurlijk, open, levendig, innovatief en toonaangevend. Deze kernwaarden komen niet duidelijk terug in de verhaallijnen of hoe deze daaraan kunnen bijdragen. Gedeeltelijk komen deze begrippen terug in de ambities en impliciet in de ruimtelijke perspectieven.

Daarnaast staan de ambities en verhaallijnen nog los van elkaar en zijn de verhaallijnen ook onderling nog niet verbonden. De ruimtelijke perspectieven dragen slechts heel beperkt bij aan het behalen van de ambities. Tenslotte is er ook overlap tussen een aantal ambities.

We concluderen dat we de verhaallijnen niet 1-op-1 als kapstok voor de kennisagenda kunnen gebruiken, maar dat een extra slag nodig is.

2.1.2. Beleidscontext en andere onderzoeksagenda's

Nationaal Park Nieuw Land staat niet op zichzelf, maar vindt plaats in een beleidscontext die ook aan ontwikkeling onderhevig is. Daarnaast kunnen ook andere onderzoeksagenda's interessant zijn voor Nationaal Park Nieuw Land. Om deze redenen zijn de volgende documenten geanalyseerd: de Agenda IJsselmeergebied 2050, Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW), LIFE IP Deltanatuur, Trilaterale onderzoeksagenda voor het Waddengebied en het Werelderfgoed, Masterplan 20-40 Nationaal Park Hoge Kempen, Horizon Europe (2021 - 2030), Onderzoeksagenda Oostvaardersplassen, "Establishing a Research Agenda between Wageningen University & Research and the 'New Style' National Parks of the Netherlands".

Deze documenten geven richting voor de kennisagenda voor Nieuw Land op de volgende aspecten:

- In de **Agenda IJsselmeergebied 2050**, waarin Nationaal Park Nieuw Land één van de projecten is, staat de opgave ruimtelijke kwaliteit centraal. Ruimtelijke kwaliteit is gedefinieerd als het geheel van belevingswaarde plus toekomstwaarde en gebruikswaarde. Dit is een definitie die van meerwaarde kan zijn voor NPNL
- De **Programmatische Aanpak Grote Wateren** van de Rijksoverheid legt nadruk op dat alle maatregelen zoveel mogelijk "maatschappelijke en economische meerwaarde moeten hebben. Als het ecologisch functioneren van de grote wateren op orde komt, faciliteert dit de inpassing van maatschappelijke opgaven uit de gebiedsagenda's, zoals: verstedelijking, transport, energieproductie en recreatie". Voor Nieuw Land is dit relevant in relatie tot de opgave: royaal ruimte bieden aan natuurbeleving.
- **LIFE IP Deltanatuur**, een subsidieprogramma van de Europese Unie, legt in één van haar projecten de verbinding tussen het Markermeer, Oostvaardersplassen en Lepelaarsplassen. De drie ecosystemen worden daardoor robuuster en moeten elkaar gaan versterken. Het uiteindelijke doel is vismigratie, versterking van de dynamiek en een volledige nutriëntencyclus tussen Markermeer en de wetlands van Oostvaardersplassen. Dit onderschrijft de noodzaak van het integraal verbinden van de opgaven waterkwaliteit en natuur die de basis vormen voor NPNL.
- De **trilaterale onderzoeksagenda voor het Waddengebied** biedt inspiratie op het gebied van de living lab gedachte, interdisciplinair onderzoek en triple O samenwerking.
- Het **Masterplan Nationaal Park Hoge Kempen** richt zich meer op de biologische, ecologische en klimaatkundige aspecten van het park en niet zozeer op de

maatschappelijke thema's, recreatie of governance. Op basis hiervan is het Masterplan minder interessant voor Nieuw Land.

- **Horizon Europe** is het belangrijkste Europese subsidieprogramma voor onderzoek en ontwikkeling en kent drie pijlers: 1. Excellente wetenschap, 2. Clusters: Wereldwijde uitdagingen en Europees industrieel concurrentievermogen en 3. Innovatief Europa; en vijf taakgebieden: Gezonde oceanen, zeeën en kust- en binnenwateren; Aanpassing aan klimaatverandering, inclusief maatschappelijke hervormingen; Klimaat neutrale en slimme steden; Gezondheidstoestand van de bodem en voedsel; Kanker. De taakgebieden van Horizon Europe zijn, behalve het taakgebied 'kanker', alle terug te vinden in de verhaallijnen en ambities van NPNL.
- In 2017 heeft Staatsbosbeheer een **onderzoeksagenda voor de Oostvaardersplassen** opgesteld. In de onderzoeksagenda wordt gesteld dat toch nog veel onbekend is van het Oostvaardersplassen ecosysteem als totaal. Op basis van een aantal uitgangspunten en deze processen komt Staatsbosbeheer tot de volgende thema's om verder uit te werken en kennis over te verzamelen:
 1. Ontwikkeling van een natuurlijk moeras-ecosysteem.
 2. Mens en maatschappij:
 - a. Versterken en vergroten belevingsmogelijkheden en publiekscommunicatie;
 - b. In gesprek met de maatschappij over het gebied (o.a. over dierenwelzijnsvragen);
 - c. Samenwerking ondernemers in relatie tot draagvlak en verdienmodellen;
 - d. Betrekken wetenschap en onderwijs.
 3. Politiek en bestuur: governance, financieringsmodellen, balans tussen beschermen, beleven en benutten.
 4. Beheer: effecten van inrichting en beheer op totale systeem.
 5. Spontane ontwikkeling van een eutroof wetland op kleigrond, inclusief randgebieden, zonder duidelijke historische analogie op deze locatie. Duurzame basis; versterking ruimtelijke positionering en ecologische relaties; complete beleving; verrijkende initiatieven.

Als we deze thema's uit de onderzoeksagenda voor de Oostvaardersplassen over de ambities, verhaallijnen en perspectieven uit de ontwikkelingsvisie leggen, past de onderzoeksagenda voor de Oostvaardersplassen goed in de belangrijke ontwikkelingsrichtingen van Nationaal Park Nieuw Land en kan deze agenda onderdeel zijn van de overkoepelend op te stellen agenda.

- **De Research Agenda Wageningen University & Research - 'New Style' National Parks** is een verkennende studie naar mogelijkheden voor de WUR om aan te haken op Nationale Parken nieuwe stijl. Voor de korte termijn zijn drie thema's geïdentificeerd: The future of Governance of Dutch nature and National Parks, Management and Development of individual National Parks, en Macro-scale Transitions in nature, society, and economy. Deze thema's sluiten aan bij de ontwikkelingsvisie van NPNL. Deze thema's kunnen helpen bij de verdere invulling en concretisering van de kennisagenda.

- Verder is het algemene schema uit de Nationale Park Deal 2030 interessant. Deze deal onderscheidt drie hoofddoelen voor 2030:
 1. Kwaliteit Nationale Parken in Nederland verhogen.
 2. De betrokkenheid van de samenleving bij de natuur versterken.
 3. Sterkere merk- en marktpositie van Nationale Parken in NederlandWetenschappelijk onderzoek is daar gepositioneerd bij hoofddoel 2: dus als een middel om “De betrokkenheid van de samenleving bij de natuur te versterken”. Een instrument zoals educatie dus, een functie die een park moet vervullen voor de samenleving.

2.1.3. Tussentijdse conclusie deskstudie en interviews

Bij de scope van de kennisagenda zijn de volgende twee vragen aan de orde:

- a) Welk onderzoek kan binnen de grenzen van NPNL plaatsvinden om de betrokkenheid van de samenleving bij natuur te versterken?
- b) Welk onderzoek is noodzakelijk om de ambities van het park zelf voor de komende jaren te ondersteunen?

Op basis van de document analyse, zijn onderstaande zes onderwerpen geselecteerd om de verkenning verder vorm te geven. Ze sluiten aan op de vier verhaallijnen uit de Ontwikkelingsvisie Nationaal Park Nieuw Land, aangevuld met een onderwerp over bredere maatschappelijke opgaven, en een onderwerp over de governance voor Nieuw Land.

- **Man-made nature, één NP:** Zonder de mens geen Nieuw Land, van vier natuurgebieden ontstaan in het door de mens drooggelegde land één Nationaal Park maken.
- **Vogels:** NPNL is continu in ontwikkeling. Het is een leefomgeving, thuishaven en rustplek voor een grote variëteit aan vogels. Er leven grote populaties ook van bedreigde soorten. Met name tijdens de vogeltrek kan NPNL als vogelparadijs door het grote publiek worden beleefd.
- **Dynamische wetlands:** NPNL kenmerkt zich door (zoet)waterrijke gebieden met veel grensovergangen tussen water en land, met grote ecologische dynamiek en biodiversiteit van internationaal belang. De mate van ecologische dynamiek en biodiversiteit is sterk afhankelijk van ruimtelijke inrichting, waterkwaliteit en peildynamiek.
- **Recreatie en toerisme, mens en natuur in de metropoolregio:** NPNL heeft de potentie om een avontuurlijke vrijetijdsbestemming voor alle Nederlanders te worden. NPNL kan bijdragen aan de kwaliteit van het leven (welzijn en gezondheid) van miljoenen inwoners in een wijde omgeving.
- **Maatschappelijke opgaven:** NPNL ontwikkelt zich als duurzaam Nationaal Park en draagt bij aan maatschappelijke doelen als: duurzaamheid, energietransitie, klimaatadaptatie, biodiversiteit, stikstof, woningopgave en zoetwatervoorraad.
- **Governance:** NPNL heeft een heldere organisatiestructuur met een goed georganiseerde samenwerking tussen de acht partners. Participatie van andere partijen heeft een duidelijke plaats (multi-actor en multi-level governance). Deze aanpak draagt bij aan de financiële stabiliteit.

2.2. Inzichten uit interviews over de verbinding met de maatschappij

In de verdere analyse bleken bovenstaande zes onderwerpen nog te groot en breed om voldoende kapstok te bieden om de kennisagenda aan op te hangen. Tegelijkertijd wil Nationaal Park Nieuw Land een goed beheerder en ontwikkelaar van het fysieke systeem van het park zijn, maar ook een verbinding met de maatschappij opbouwen als park in ontwikkeling. Dit laatste aspect werd verder verdiept aan de hand van een aantal interviews met deskundigen⁴. Ondanks dat de interviews verschillende aspecten van een mogelijke verbinding met de maatschappij benadrukten, kwamen de volgende conclusies in elk interview aan bod:

- Ten eerste is Nieuw Land een nieuwbouwpark, een park in ontwikkeling. Ondanks dat dit een uitdaging is, biedt het tegelijkertijd kansen om ‘the making of Nationaal Park Nieuw Land’ juist te gebruiken om mensen gedurende dit proces te betrekken en om samen het verhaal van het park neer te zetten.
- Ten tweede vormen de verschillende aspecten van de verbinding met de maatschappij stuk voor stuk belangrijke bouwstenen voor de ontwikkelingscyclus als nationaal park. Het gaat dan om feitelijk gebruik, beleving, waardering, verbinding, politiek draagvlak, en narratieven. Ze zijn onderling verbonden en hebben alle directe invloed op de verdere ontwikkeling van het park. Kennis is daarmee onlosmakelijk verbonden en kan voedend zijn voor deze ontwikkeling. Dit leidde uiteindelijk tot een volgende analyse stap, die in de volgende paragraaf uitgelegd wordt.

2.3. Kennisagenda als vliegwiel voor cyclische ontwikkeling Nieuw Land

Kennis is ondersteunend aan de opbouw van een nationaal park, en het proces van opbouw biedt unieke kansen voor kennisopbouw. In een nieuw Nationaal Park waarvan grote delen nog in ontwikkeling zijn en alle vier de delen met elkaar verbonden moeten worden, liggen kansen voor kennisontwikkeling op verschillende aspecten. Als kennisontwikkeling goed gefaciliteerd wordt, kan met behulp van monitoring en evaluatie veel geleerd worden onder de noemer “learning by doing”. Nationaal Park Nieuw Land biedt de unieke mogelijkheid om kennis op te doen van “the making of” van een nationaal park van Wereldklasse in al zijn facetten. Het park kan worden getypeerd als een nieuw ecosysteem (“novel ecosystem”) met zowel ecologische als sociaaleconomische uitdagingen die ter plekke onderzocht kunnen worden.

Kennisontwikkeling kan, mits goed georganiseerd, een vliegwiel functie bieden voor de ontwikkeling van het park. Of met andere woorden: de parkontwikkeling kan versterkt worden door goed georganiseerd en gericht kennis te ontwikkelen.

In onderstaand schema hebben we dat uitgewerkt als een cyclisch proces, dat opgebouwd is uit een aantal stappen. Kennis zien we dan als de aanjager om de cyclus succesvol te doorlopen: het vliegwiel.

⁴ Zie bijlage 1 voor het overzicht van de respondenten.

We onderscheiden de volgende thema's:

1. Goed integraal management van Nationaal Park Nieuw Land en management van de deelgebieden <-> maatschappelijke opgaven.
2. Steeds meer ontwikkeld, verbonden ecosysteem (behalen natuurdoelen, waterkwaliteit), Groei natuurkwaliteit (internationale betekenis: vogelparadijs, waternatuur), Steeds beter beleefbaar Park (zichtbare natuur en management; goede infrastructuur en voorzieningen).
3. Groei gebruik & positieve ervaringen van bezoekers, onderzoekers en media en de ontwikkeling van het narratief Nationaal Park Nieuw Land.
4. Ontwikkeling a) breed maatschappelijke waardering en b) actieve betrokkenheid burgers, onderzoekers, onderwijs.
5. Ontwikkeling breed draagvlak bij politiek, bestuur, subsidie- verstrekkers, projectontwikkelaars, etc.
6. Doorgaande financiering en investeringen in ontwikkeling en beheer Nationaal Park Nieuw Land en onderdelen <-> maatschappelijke opgaven.
7. Aanleg nieuwe onderdelen park: Oostvaardersoevers, Marker Wadden, Poorten etc. <-> maatschappelijke opgaven.

Deze thema's zijn in samenhang verbeeld in de volgende figuur:

Kennisagenda als vliegwiel voor de cyclische ontwikkeling van NP NL

De agenda voedt alle stappen in de cyclische ontwikkeling van het Nationaal park

Figuur 1 (idem p7) Kennisagenda als vliegwiel voor de cyclische ontwikkeling Nationaal Park Nieuw Land, werkgroep Onderzoek Nationaal Park Nieuw Land in samenwerking met Wing 2020

De kennisagenda heeft betrekking op al deze thema's, en structureert onderzoek, monitoring, en strategische communicatie rondom de opbouw van het park. Het betreft dus vraagstukken omtrent het goed beheer en ontwikkelen van het Nationaal Park, en de verbinding met de maatschappij. De criteria uit de standaard nationale parken nieuwe stijl zijn hierin verwerkt. De thema's worden in het volgende hoofdstuk nader toegelicht.

3. Verkenning van de kennisvragen voor Nieuw Land

Uitgaande van de belangrijke functie van kennis voor de ontwikkeling van het park, hebben we de onderdelen zoals verbeeld in Figuur 2 als kapstok gebruikt voor de kennisagenda. Per thema zijn relevante kennisvragen geformuleerd. In dit hoofdstuk behandelen we deze onderdelen achtereenvolgens. Per thema gaan we in op de huidige stand van zaken met betrekking tot kennis en onderzoek binnen Nationaal Park Nieuw Land, op de bijbehorende kennisvragen op korte en langere termijn en de vervolgstappen per thema. De volgorde waarin de kennisvragen per thema opgeschreven zijn geeft de volgorde van aanpak weer.

3.1. Goed integraal management Nationaal Park Nieuw Land

Goed integraal beheer en management gaat over goed beheer en ontwikkeling van het totale systeem van Nationaal Park Nieuw Land, over het beheer van de onderdelen heen. Wat zijn overkoepelende, gebiedsoverstijgende en gezamenlijke kennisvragen met betrekking tot beheer en management die je het beste op het niveau van het Nationaal Park Nieuw Land kunt oppakken? Dit thema sluit aan bij criterium 10 Governance uit de standaard Nationale Parken.

3.1.1. Huidige situatie kennis en integraal management

Op dit moment is er vooral per deelgebied kennis over beheer en management binnen Nationaal Park Nieuw Land. Afspraken en kennis hierover zijn bijvoorbeeld terug te vinden in de volgende documenten:

- Onderzoeksagenda Oostvaardersplassen, Staatsbosbeheer 2017.
- Kennis en innovatieprogramma Marker Wadden (KIMA).
- Mid-term review KIMA, 2019.
- Lokale beheerplannen.
- Samenwerkingsafspraken op het gebied van media en evenementen staan beschreven in de marketing en communicatiestrategie 2020 - 2021.

Ook zijn een aantal bredere kennisvragen ten aanzien van beheer en management Nationaal Park Nieuw Land in de genoemde documenten beschreven. In de volgende paragraaf gaan we in op de relevante beheer en management vraagstukken voor heel Nationaal Park Nieuw Land. Deze kennisvragen passen binnen de onderwerpen *man made nature*, *één nationaal park*, en *governance* zoals geformuleerd in hoofdstuk 2.

3.1.2. Kennisvragen integraal management Nationaal Park Nieuw Land

1. Wat is de samenhang tussen beheercycli van de vier onderscheiden deelgebieden en het water? Welke daarvan lenen zich het beste om op korte termijn (intensiever) af te stemmen, te synchroniseren en voor zover van meerwaarde gezamenlijk af te stemmen en aan te sturen?

2. Hoe komen partijen tot een relevante Nationaal Park Nieuw Land brede monitoring, inclusief rapportage? Welke elementen uit het ecosysteem lenen zich het beste om op Nationaal Park Nieuw Land niveau te monitoren, dan wel de resultaten van afzonderlijke monitoring gezamenlijk te gaan presenteren? En hoe kunnen monitoring en rapportage het best georganiseerd worden?
3. Wat zijn de stuurknoppen in de successie van de verschillende onderdelen van het ecosysteem? Hoe werkt het gekozen water(peil)beheer in de onderdelen van het park (Marker Wadden, Oostvaardersoever, Oostvaardersplassen moeras, Oostvaardersplassen grazige deel, Lepelaarplassen) en waar kan dit verbeterd worden om de ecologische waarde voor het totaal te vergroten?
4. Hoe kan maximale lering getrokken worden uit de oudere deelgebieden voor de inrichting en beheer van de nieuwe gebieden? Welke samenhang tussen de gebieden is hier voor nodig?
5. Wat is het beoogde streefbeeld op lange termijn voor inrichting en beheer op Nationaal Park Nieuw Land -niveau? En hoe kunnen natuurlijke processen zoveel mogelijk benut worden om deze ontwikkeling te realiseren?
6. Op welke wijze kan Nationaal Park Nieuw Land de governance en organisatie verder toesnijden op de ambitie uit de ontwikkelingsvisie op zodanige wijze dat de verdere ontwikkeling van Nationaal Park Nieuw Land kan worden versterkt, ook voor wat betreft de marketing, communicatie, educatie en onderzoek en zodat de ecologische en ruimtelijk-fysieke samenhang van het Nationaal Park Nieuw Land en de deelgebieden kan worden vergroot?

3.1.3. Advies kennisvragen integraal management

We adviseren deze kennisvragen nader aan te scherpen in samenspraak tussen de kennismanagers van de vier beheerders en de Provincie.

We bevelen aan snel te starten met nadere uitwerking van kennisvragen 1 en 2: samenhang beheercycli en opzet NPNL brede monitoring en rapportage

3.2. Steeds meer ontwikkeld en samenhangend ecosysteem

Dit thema richt zich op de groei naar een steeds meer ontwikkeld en samenhangend ecosysteem. Terwijl de Oostvaardersplassen al een halve eeuw oud zijn, zijn de Marker Wadden en Oostvaardersoeveren nog piepjong of niet eens aangelegd. Elke ontwikkelfase biedt andere kwaliteiten. Hoe ziet het plaatje er dan in zijn totaliteit uit voor de komende 10 à 20 jaar? We hebben het dan vooral over zaken als het behalen van natuurdoelen en waterkwaliteit, maar ook over een ontwikkeling in de beleefbaarheid van het park in samenhang (zichtbare natuur, goede infrastructuur en voorzieningen). Dit sluit aan op criteria 2 en 3 van de standaard nationale parken.

3.2.1. Huidige situatie kennis & het ecosysteem Nationaal Park Nieuw Land

Op ecologisch gebied wordt al veel onderzoek uitgevoerd binnen het Nationaal Park, maar dan vooral per deelgebied. Als we kijken naar de (ecologische) verhaallijnen in de ontwikkelingsvisie dan is het meeste onderzoek dat tot nu toe gedaan is binnen de verhaallijn dynamische wetlands⁵. De verhaallijnen vogelparadijs en man-made nature zijn minder onderzocht.

Ook is in beeld gebracht voor een aantal deelgebieden waaraan behoefte is als het gaat om onderzoek, onder andere in de volgende documenten:

- Onderzoeksagenda Oostvaardersplassen, Staatsbosbeheer 2017.
In de onderzoeksagenda Oostvaardersplassen staat bijvoorbeeld beschreven ten aanzien van monitoring en onderzoek dat dit zich in het verleden vooral gericht heeft op specifieke componenten van het Oostvaardersplassen ecosysteem waarbij de aandacht met name uitging naar vegetatie, vogels en grote herbivoren. Er was weinig aandacht voor de aquatische component van het systeem, het bodemsysteem, voedselweb relaties, energie en nutriënten cycli, externe relaties en de mens-natuur relaties.”
- Kennis- en innovatieprogramma Marker Wadden
- Mid-term review KIMA, 2019. Ook hierin is in beeld gebracht waar nog onderzoek naar moet worden gedaan en daarvoor zijn aanbevelingen gegeven, bijvoorbeeld meer onderzoek naar slib en opbouw van het voedselweb.

Wat tot nu toe mist zijn de Nationaal park brede, deelgebied overstijgende, onderzoeken net als meer onderzoek naar onderdelen binnen de ecologie, zoals het voedselweb, bodemsysteem, etcetera.

In de volgende paragraaf worden de kennisvragen bij dit thema behandeld. De vragen passen binnen de onderwerpen *man made nature- één Nationaal Park, dynamische wetlands, en vogels* uit hoofdstuk 2.

⁵ Mid-term review KIMA; K. Rijdsdijk, Oostvaardersplassen Projecten Voorstel V2; Vonk et al (2017) impact of water drawdown and rewetting. Zie bijlage 1.

3.2.2. Kennisvragen ontwikkeld en verbonden ecosysteem Nationaal Park Nieuw Land

1. Welke unieke habitats met karakteristieke soorten kan het park in de tijd herbergen van pioniersfase tot climaxvegetatie? Hoe verwachten beheerders dat die zich in de onderdelen van het park gaan ontwikkelen? Welke samenhang of fasering is wenselijk om in de tijd alle successiestadia voldoende ruimte te bieden? Waar kunnen we gebruik maken van natuurlijke processen en waar zijn grotere beheeringrepen nodig of denkbaar? Ofwel: hoe kan de kwaliteit van de habitats op de langere termijn doelmatig beheerd en gewaarborgd blijven?
2. Wat kunnen we leren van de ontwikkeling van Nationaal Park Nieuw Land, en met name de samenhang tussen ecosysteemontwikkeling, en de beleving door mensen, over het concept Novel Ecosystems⁶/Man-Made nature? Kan Nationaal Park Nieuw Land hiervoor een Living Lab zijn?
3. Hoe ontwikkelen zich de kritieke natuurwaarden (bijv. Natura 2000-doelsoorten, waaronder vogelsoorten), in relatie tot inrichting en management van Nationaal Park Nieuw Land, en factoren in de omgeving?
4. Hoe verhouden zich de ontwikkelende recreatieve infrastructuur en de behoeften/feitelijk gebruik door bezoekers?
5. Hoe kan de kennis worden vergroot van de natuurlijke processen die plaatsvinden in de overgang van (Marker)meer naar (ei)land en die ten dienste staat van ecologische waarden in een door mensenhanden geschapen nationaal park waarin vogels centraal staan, inclusief de wijze waarop interventies in deze processen hun uitwerking hebben?

3.2.3. Advies kennisvragen verbonden, ontwikkeld ecosysteem Nationaal Park Nieuw Land

De kennisvragen 1 en 2 bieden op korte termijn mogelijk inzichten, die gebruikt kunnen worden bij de verdere ontwikkeling van de Marker Wadden en Oostvaardersoevers. Het lijkt logisch deze twee vragen vanuit Nationaal Park Nieuw Land onder te brengen bij het kennisprogramma PAGW.

Kennisvraag 3 zou het beste in samenwerking tussen de beheerders opgepakt kunnen worden, vanuit de beheercycli.

⁶ Novel Ecosystems: Dit concept heeft inmiddels wel ecologisch wat grondslag, maar sociaal economisch nog niet. Iets vergelijkbaars geldt voor de nieuwe steden Almere en Lelystad. Deze hebben ook geen geschiedenis.

3.3. Aanleg nieuwe onderdelen in het Nationaal Park Nieuw Land

Nationaal Park Nieuw Land is een park in opbouw; Trintelzand en de Marker Wadden (fase 1) zijn (bijna) afgerond, Almeerse Poort, Poort Lelystad, Oostvaardersplassen, Nieuwe Natuur A6 zone zijn onderhanden en de Oostvaardersoeveren zijn in voorbereiding. Hieronder wordt ingegaan op welke kennisvragen horen bij de aanleg van zulke nieuwe onderdelen van het park. Welke nieuwe concepten en methodieken zijn nodig voor de inrichting en beheer, en wanneer is het systeem toekomstbestendig? Dit thema sluit aan bij criteria 4 uit de standaard nationale parken (ruimtelijke inrichting en waarden in overeenstemming met de gebiedsidentiteit) en criterium 6 (herkenbaarheid en beleefbaarheid). De kennisvragen passen binnen de onderwerpen *man made nature*, *één Nationaal Park* en *dynamische wetlands* zoals beschreven in hoofdstuk 2.

3.3.1. Huidige situatie kennis over aanleg nieuwe onderdelen park

Voor de verschillende fases van opbouw van onderdelen uit het Nationaal Park Nieuw Land (Trintelzand, Oostvaardersoeveren e.d.) is al veel kennis opgebouwd de afgelopen jaren bij verschillende instanties, kennisinstituten, hogescholen en universiteiten en binnen het KIMA. In de midterm review van KIMA en het werkplan 2020 Nationaal Park Nieuw Land wordt specifiek op dit thema ingegaan. In het werkplan Nationaal Park Nieuw Land 2020 zijn een aantal mogelijke vervolgacties voor ruimtelijk-fysieke projecten opgenomen, zoals: Uitvoeren verkenning naar mogelijkheden voor invulling van 5 km Knardijk Belvédère; Opstellen notitie over mogelijkheden voor verdere realisatie van eilanden en ondiepten tussen Oostvaardersoeveren en Trintelzand, w.o. Marker Wadden fase 2 en de Kustvisie; Opstellen beeldkwaliteitsplan voor Nationaal Park Nieuw Land als inspiratie voor ruimtelijk-fysieke projecten; Uitvoeren verkenning naar mogelijkheden voor invulling 50 km park way en daarin voorziene top-12 mooiste plekken binnen lopende en voorziene projecten. Het beeldkwaliteitsplan en het opstellen van een landschapsbiografie over de eigenheid van Nationaal Park Nieuw Land worden meegenomen in de subsidieaanvraag die momenteel gedaan wordt bij LNV.

3.3.2. Kennisvragen aanleg nieuwe onderdelen park

1. Wat zijn ecologisch gezien wenselijke opties voor vervolgstappen bij de verdere fysieke ontwikkeling van Nationaal Park Nieuw Land na realisatie van de Oostvaardersoeveren, en de reeds voorgenomen natuurontwikkelingen op het land?
2. Welke vormgeving en inrichting zijn denkbaar zodat deze opties optimaal passen in de brede maatschappelijke doelstellingen van Nationaal Park Nieuw Land? En hoe passen bestaande voorstellen zoals het kralensnoer daarin?
3. Wat is nodig om tot een lange termijn visie op de verdere inrichting van de toeristisch-recreatieve infrastructuur te komen, na het gereedkomen van de huidige geplande poorten? Aan welke toeristisch recreatieve behoefte kan NP NL voldoen in harmonie met de te ontwikkelen natuur, en wat kunnen dan de contouren zijn van een volgende ontwikkelingslag in de toeristische infrastructuur? Werken de poorten zoals ze bedacht zijn (concentreren van bezoekers en bieden van natuurbeleving). Wat zoekt de hartelijke avonturier aan natuurbeleving, en in hoeverre functioneert hetgeen daartoe is ontwikkeld?

4. Wat dragen de projecten bij aan de ecologische en ruimtelijke kwaliteit van de natuur in Nationaal Park Nieuw Land (en breder aan natuur, klimaat en leefbaarheid in NL) en aan de beleving van natuur in brede zin van het woord (op basis van de waardering daarvan door bezoekers)?
5. Hoe kan men bestaand onderzoek voortzetten door te kijken naar het functioneren van ecosystemen in park? Denk aan soorten waterdynamiek in laaglandmeermoerassystemen, functioneren van vismigratie, functioneren ecosysteem grazige delen, functioneren bosecosystemen, bijdrage van Oostvaardersoever en Marker Wadden aan ecosysteem Markermeer, processen over bodemontwikkeling. In kader van NPNL is het belangrijk deze kennis in bredere context door ontwikkelen.

3.3.3. Advies kennisvragen aanleg nieuwe onderdelen park

We bevelen aan deze voorzet voor kennisvragen verder aan te scherpen met een interdisciplinair team van ecologen, hydromorfologen, ontwerpers en toeristische experts. Aangezien het over grote investeringen gaat, en er nog tijd is voordat tot een volgende fase wordt besloten, verdient een degelijke stapsgewijze aanpak de voorkeur. De studie zou het karakter van een MIRT-onderzoek en verkenning kunnen hebben.

3.4. Groei gebruik en ervaringen bezoekers, onderzoekers, media

In dit thema wordt de relatie van het Nationaal Park met de maatschappij onderzocht. Kennisontwikkeling moet gaan over wie op dit moment Nationaal Park Nieuw Land bezoeken en gebruiken en wat dat betekent voor de ontwikkeling van het park. Dit thema past bij criteria 5 en 6 van Nationale Parken Nieuwe Stijl: een eigen en herkenbare identiteit van het park voor bewoners, instellingen en ondernemers. De kennisvragen rondom het verhaal van Nationaal Park Nieuw Land (het narratief, zie Figuur 2) worden ook in deze paragraaf meegenomen. Kennisvragen passen goed binnen het onderwerp *Recreatie en toerisme, mens en natuur in de metropoolregio*.

3.4.1. Het belang van de ontwikkeling van het grotere verhaal, het narratief van Nationaal Park Nieuw Land

Voor het zoeken van verbinding met de maatschappij en de groei en ervaringen van bezoekers werd in vrijwel alle interviews benoemd dat het grote verhaal, of het narratief, van Nationaal Park Nieuw Land nog ontbreekt, maar erg van belang is. De kracht van een groter verhaal is dat iedereen zich daar in herkent. Dat het voor alle soorten mensen elementen bezit die voor hen betekenis hebben en waar ze op het moment dat ze met het park in aanraking komen (door bezoek of in gesprekken of media) verder invulling aangeven.

Niet alleen bezoekers en gebruikers van het park, maar ook onderzoek draagt bij aan dat grote verhaal. Onderzoek levert namelijk nieuwe verhalen op die een krachtige verbinding met de samenleving vormen. Om zo'n park betekenis te geven, moet je mensen meenemen in een complex narratief waar ze zelf onderdeel van zijn. De kunst is om van het nationaal park een arena te maken waar de verschillende narratieven elkaar kunnen ontmoeten. Wat voor verhalen leven rond het park? Welke verschillende perspectieven en narratieven? In de kennisagenda moet op zoek gegaan worden naar deze verhalen/narratieven. Hoe kan je verhalen zo naar buiten brengen dat het ook nog aantrekkelijk wordt voor bezoekers? De kunst is om de schoonheid te vatten in woorden en verhalen. Het verhaal van Nationaal Park Nieuw Land moet nog groeien en het groeien is het verhaal. Bij de Veluwe of de Wadden is dat anders.

3.4.2. Huidige situatie kennis over gebruik en ervaringen bezoekers

Op dit thema blijkt Nationaal Park Nieuw Land ook echt een park in opbouw. De samenwerking tussen de verschillende partners en met externen betreffende de kennisontwikkeling over bezoekers en hun narratieven is pas net gestart. Er wordt aan gewerkt de neuzen één kant op te krijgen. De marketing en communicatie moet dus nog grotendeels opgebouwd worden. Er zijn bezoekersonderzoeken gedaan. Deze studies gaan in op wie de bezoekers van het park zijn, hoe het park gebruikt en beoordeeld wordt, et cetera:

- Bezoekersonderzoeken verschillende partners per beheersgebied.
- Bezoekersonderzoek natuurgebieden - Provincie Flevoland 2018 en 2019, door NBTC & NIPO-research.

Ook zijn vanuit marketing en communicatie de volgende producten tot nu toe opgeleverd:

- Ontwikkelingsvisie Nationaal Park Nieuw Land, 2019.
- Marketing en communicatiestrategie 2020 - 2021.
- Subplannen/ plannen van aanpak voor congressen, huisstijl, campagnes.

De ontwikkelingsvisie gaat o.a. in op hoe gezorgd kan worden voor meer bekendheid van het Nationaal Park, welke mate van bekendheid gewenst is en hoe dit invloed heeft op de faciliteiten binnen het Nationaal Park. Omdat Nationaal Park Nieuw Land een park in opbouw is, is deze mate van bekendheid nog niet gerealiseerd. De ontwikkelingsvisie en marketing en communicatie strategie gaan in op wat gewenst is. Hierin staan ook de vervolgtacties op hoofdlijnen beschreven, zoals: het verder ontwikkelen van de huisstijl Nationaal Park Nieuw Land, opstellen van een beboddingsplan, ontwikkelen van recreatieve producten, deelnemen aan het NBTC-programma Hollands National Parks, organiseren van een inspiratietour naar Nationaal Park Oosterschelde, organiseren van een Nationaal Park Nieuw Land conferentie. Doel hiervan is vooral het informeren over het Nationaal Park Nieuw Land (verbeteren naamsbekendheid). Daarnaast worden stappen ondernomen op het steeds meer beleefbaar maken van het park, productontwikkeling. De volgende stap in deze strategie is het concretiseren in een werkplan voor de komende jaren waarin de producten concreet worden uitgewerkt met een planning en urenbegroting per partner. Op korte termijn speelt hier vooral de vraag hoe alle partijen op een lijn te krijgen qua marketing en communicatie, hoe moet deze organisatie er uit zien?

3.4.3. Kennisvragen over gebruik en ervaringen van het park

In de deze paragraaf wordt ingegaan op wat relevante kennisvragen zijn. De vragen zijn geclusterd in een aantal onderwerpen.

Doelgroepenonderzoek

1. Wie zijn de bezoekers en gebruikers van het park?
2. Hoe gebruiken de verschillende doelgroepen de huidige onderdelen van het Nationaal Park?
3. In hoeverre verschilt het gebruik per onderdeel van het gebruik van NP NL als geheel?

Belevingsonderzoek

4. Wat zijn de ervaringen van bezoekers en gebruikers? Hoe beleven zij het park?
5. Hoe waarderen ze de onderdelen en het Nationaal Park als geheel?
6. Welke verhalen hebben de verschillende doelgroepen bij het Nationaal Park? Hoe ontwikkelen deze zich in de tijd? Welke invloed hebben de nieuwe ontwikkelingen zoals de aanleg van de Marker Wadden op het narratief?

Verhaal opbouwen

7. Welke overeenkomsten en verschillen zijn er tussen de verschillende verhalen per doelgroep?
8. Wat betekent dit voor je grotere verhaal als park en de nu ontwikkelde verhaallijnen uit de ontwikkelingsvisie?

Gevolgen voor marketing, communicatie en inrichting

9. Wat betekent dit alles voor marketing en communicatie van het Nationaal Park? En voor goed integraal management van het park?
10. Wat leren we hiervan voor het doelgroep management van het Nationaal Park? En productontwikkeling?
11. Welke consequenties heeft dit voor de fysieke inrichting van het park?

3.4.4. Vervolgacties op korte termijn

In relatie tot het doelgroepen- en belevingsonderzoek is het belangrijk op korte termijn te controleren in hoeverre kennisvragen 1-6 al zijn meegenomen in de lopende bezoekersonderzoeken. Indien niet, moet gekeken worden hoe deze op korte termijn kunnen meegenomen in de vragen. Aan de hand van het bezoekers- en belevingsonderzoek voor Nationaal Park Nieuw Land kan je dan analyseren welke waarden bezoekers en gebruikers belangrijk vinden in het park. Ten tweede kan je aan de hand van die waarden de verhaallijnen per doelgroep of alvast elementen daarvan inventariseren. Op basis daarvan kan je de gelaagdheid aan verhalen voor het narratief van het park beginnen op te bouwen. Dit vormt belangrijke input voor aansturing van je marketing en communicatie strategie. De opbouw van het verhaal van Nationaal Park Nieuw Land is een complexe uitdaging, die expertise op het gebied van narratieve analyse, framing en storytelling vereist. Prof. Noelle Aarts van de Radboud Universiteit zou deze expertise kunnen inbrengen.

Parallel hieraan kan je al verkennen of en hoe de marketing en communicatie afdelingen van de verscheidene partners op één lijn kunnen komen en wat daarvoor nodig is. De marketing en communicatie afdelingen kunnen dit onderling op korte termijn oppakken.

We stellen voor om met een cyclus van 5 jaar te werken. Er wordt ingezet op bepaald aanbod en na 5 jaar wordt bekeken/onderzocht hoe dit wordt gebruikt. Op basis daarvan kan het aanbod en de communicatie worden aangepast. Onderzocht wordt dus wat leren we van ervaringen, zodat Nationaal Park Nieuw Land optimaal kan inzetten op de ontwikkelende behoefte van bezoekers.

3.5. Ontwikkeling breed maatschappelijke waardering en betrokkenheid van burgers, onderzoekers, onderwijs en ontwikkeling van breed draagvlak bij politiek, bestuur, subsidieverstrekkers, et cetera.

In dit thema wordt ingegaan op wat de groei van gebruik en ervaringen betekent voor de maatschappelijke waardering van het Nationaal Park en voor de betrokkenheid van burgers, onderzoekers, onderwijs, en wat de ontwikkeling van gebruik en ervaringen betekent voor het draagvlak bij politiek & bestuur, subsidieverstrekkers, en dergelijke. Dit thema volgt op 2.4 groei ontwikkeling ervaringen bezoekers Nationaal Park Nieuw Land. Criteria 7 (verbondenheid met regionale gemeenschap), criteria 8 (educatie), criteria 9 (onderzoek) en criteria 10 (governance), uit de Nationale Parken Standaard passen hier bij. Evenals de onderwerpen *Recreatie en toerisme, mens en natuur in de metropoolregio en governance* uit hoofdstuk 2.

3.5.1. Huidige situatie kennis over de breed maatschappelijke waardering en betrokkenheid

Bij dit thema zijn de volgende onderzoeken van belang:

- Bezoekersonderzoek natuurgebieden - Provincie Flevoland 2019, door NBTC & NIPO research.
- Marketing- en communicatiestrategie 2020 - 2021. In de marketing en communicatie strategie wordt gastheerschap als een van de voorziene activiteiten beschreven. De opdracht voor het uitwerken van de marketing- en communicatiestrategie 2021 - 2022 is ook verstrekt door de stuurgroep Nationaal Park Nieuw Land.
- Ontwikkelingsvisie Nationaal Park Nieuw Land, 2019. Hierin wordt o.a. de doelstellingen met betrekking tot 'educatie' binnen Nationaal Park Nieuw Land beschreven in par. 3.2. De stuurgroep Nationaal Park Nieuw Land heeft onlangs de hoofdlijnen van de *Notitie educatiestrategie* vastgesteld met de opdracht aan de acht partners om deze notitie in de aankomende periode uit te werken.
- Notitie educatiestrategie Nationaal Park Nieuw Land. Hierin zijn een aantal activiteiten voorzien in de aankomende drie jaar (2021 - 2023): het uitwerken van de educatiestrategie en het educatieprogrammeringsplan, het ontwikkelen van het educatieve netwerk en programmering in Lelystad in samenwerking met stakeholders, en het ontwikkelen van een productlijn met vier educatieve producten.
- Nationaal Park Nieuw Land wil in het kader van Gastheer van het Landschap' van IVN in de aankomende drie jaar (2021 - 2023) een programma inrichten en een pilot organiseren.
- Werkplan 2020 Nationaal Park Nieuw Land. De stappen naar een intentieovereenkomst en samenwerkingsovereenkomst zijn belangrijke stappen in de ontwikkeling van draagvlak van de bestuurders.
- Nationaal Park Nieuw Land werkt op dit moment aan de uitwerking van een vervolproces op het vlak van productontwikkeling, zodat het recreatief aanbod binnen het park uitbreidt met park brede recreatieve producten. Nationaal Park Nieuw Land wil deze producten in samenwerking en in samenspraak met ondernemers opzetten, zoals beschreven in de marketing en communicatiestrategie.

3.5.2. Kennisvragen over de ontwikkeling van brede maatschappelijke waardering

In deze paragraaf worden de vragen beschreven die ingaan op de betekenis van breed maatschappelijke waardering en betrokkenheid voor Nationaal Park Nieuw Land.

Maatschappelijke waardering

1. Wat betekent brede maatschappelijke waardering voor het Nationaal Park? Wat zijn de positieve en negatieve effecten? (bijvoorbeeld recreatiedruk vs. natuurbehoud).
2. Wat maakt dat er waardering is voor Nationaal Park Nieuw Land (of juist ontbreekt), in welke mate heeft Nationaal Park Nieuw Land daar zelf invloed op en - voor zover Nationaal Park Nieuw Land daar invloed op heeft - op welke wijze kan deze waardering worden vergroot?

Betrokkenheid

3. Welke mate van betrokkenheid van burgers, onderzoekers en onderwijs is gewenst?
4. Welke voorwaarden bevorderen de betrokkenheid van deze partijen?
5. Een consequentie van betrokkenheid te genereren aan de hand van het verhaal 'the making of Nationaal Park Nieuw Land' is dat het hele Nationale Park als living lab functioneert. Dit leidt tot de volgende vraag: Welke mogelijkheden zijn er om via citizen science en een living lab kennis te vergaren, relevant voor de verdere ontwikkeling van Nationaal Park Nieuw Land en hoe kan dit het beste georganiseerd worden?
6. Geïnspireerd op het concept "burger-beheerders van de Marker Wadden": welke mogelijkheden zijn hiervoor binnen Nationaal Park Nieuw Land en wat is ervoor nodig om dit model breder binnen Nationaal Park Nieuw Land aan de gang te krijgen?
7. Hoe kunnen de educatie programma's aansluiten op de verhalen van het gebied en de behoefte van de verschillende doelgroepen?

Breed draagvlak bij politiek & bestuur, ontwikkelaars

8. Hoe kan de ontwikkeling van NP NL aansluiten op actuele beleidsontwikkelingen, zodat breed draagvlak ontstaat bij politiek/ bestuur/ subsidieverstrekkingen? Wat zijn kansen en bedreigingen?
9. Hoe richt je de governance van het Nationaal Park in zodat deze is ingericht op ontwikkeling (bezoekersaantallen, maatschappelijke betrokkenheid)? En media-aandacht (positief en negatief)?
10. Wat zijn de actuele en toekomstige vraagstukken van de stakeholders van Nationaal Park Nieuw Land, op welke vraagstukken kan (en wil) Nationaal Park Nieuw Land een bijdrage leveren en op welke wijze en in welke mate leidt dit tot (een breder) draagvlak?

3.5.3. Advies kennisvragen ontwikkeling brede maatschappelijke waardering

Voor een deel speelt hierbij dat de ontwikkeling van het narratief van het park in het vorige thema sturend is voor maatschappelijke waardering en betrokkenheid van relevante en geïnteresseerde partners. Tegelijkertijd groeit het narratief met de antwoorden op boven gestelde vragen en ontwikkelt, verheldert en versterkt het zich steeds verder. Hierdoor kan je zelf een community rond Nationaal Park Nieuw Land opbouwen door strategisch regionale partners te identificeren en te betrekken bij de verdere ontwikkeling van het park. Een eerste stap die op korte termijn hiervoor uitgevoerd kan worden is een stakeholder analyse. Met welke partijen hebben de partners uit Nationaal Park Nieuw Land

al een relatie? Wat zijn nieuwe relevante actoren die men wil betrekken en welke strategie past daarbij?

In relatie tot de burger-beheerders van de Marker Wadden, is een eerste verkennend gesprek met Natuurmonumenten een logische stap.

Bovenstaande korte termijn acties vertrekken vanuit de kracht, de ervaring en het netwerk van de partners van Nieuw Land. Uiteraard kan Nieuw Land, zeker als nieuwbouw park in ontwikkeling, leren van andere Nationale Parken die met dezelfde uitdagingen en vraagstukken te maken hebben op het gebied van maatschappelijke waardering. Om die verbinding te leggen, bieden de leernetwerken die het Nationaal Parken Bureau ontwikkeld heeft goede mogelijkheden hiervoor. Concreet staan in 2020 de volgende leernetwerken gepland: Duurzaamheid en toerisme en Zichtbaarheid en herkenbaarheid.

3.6. Maatschappelijke opgaven

Dit thema gaat in op de ontwikkeling van Nationaal Park Nieuw Land als een duurzaam nationaal park dat bijdraagt aan maatschappelijke doelen als duurzaamheid, energietransitie, klimaatadaptatie, biodiversiteit, stikstof, woningopgave en zoetwatervoorraad. Dit thema sluit aan bij de Standaard Nationale Parken waarin beschreven staat dat Nationale Parken effecten van klimaatverandering, biodiversiteit en natuur en landschapswaarden monitoren en deze kennis actief delen. Ook sluit het aan bij het onderwerp *maatschappelijke opgaven* uit hoofdstuk 2.

3.6.1. Huidige situatie kennis en onderzoek naar maatschappelijke opgaven

Uit de deskstudy blijkt dat voor de grote maatschappelijke thema's tot op heden weinig aandacht is in onderzoek, maar dat dit wel van belang is. Ook om goed aan te sluiten op de andere onderzoeksagenda's, zoals de kennis- en innovatieagenda IJsselmeergebied. Het blijkt interessant om de volgende opgaven verder te verkennen voor Nationaal Park Nieuw Land: zoetwater en drinkwater; nautische economie; duurzame visserij en archeologische waarden. In de subsidieaanvraag van LNV moet ook aandacht besteed worden aan hoe de activiteiten van het park bijdragen aan de transitieopgaven van klimaat, duurzame energie en landbouw.

Aandacht hiervoor binnen Nationaal Park Nieuw Land komt wel meer op gang. Bijvoorbeeld de in 2019 gehonoreerde onderzoeken (IBP-aanvraag) zijn gerelateerd aan maatschappelijke opgaven, zoals natuur-inclusieve landbouw A6-oostzijde. Ook wordt in de nieuwe plannen wat meer aandacht besteed aan:

- Ten aanzien van duurzaamheid en de energietransitie zijn in de ontwikkelingsvisie Nationaal Park Nieuw Land een aantal uitspraken gedaan.
- In het werkplan Nationaal Park Nieuw Land 2020 staat een voorstel voor een mogelijke vervolgactie m.b.t. duurzame energie: Uitvoeren verkenning ten behoeve van een mogelijke standpuntbepaling over de opwekking van duurzame energie in het 'waterdeel' van Nationaal Park Nieuw Land.

3.6.2. Kennisvragen over maatschappelijke opgaven en Nieuw Land

1. Wat zijn relevante ecosysteemdiensten van het Nationaal Park? Hoe kan het Nationaal Park deze verder ontwikkelen? Hoe kunnen deze ecosysteemdiensten maatschappelijk verankerd worden? Bijvoorbeeld m.b.t. gezondheid en welzijn van mensen?
2. Welke maatschappelijke opgaven komen op het Nationaal Park af en waaraan en hoe wil het Nationaal Park een bijdrage leveren: In welke mate, hoe en waar kunnen de opgaven rond kringlooplandbouw, energietransitie en klimaatadaptatie een plek krijgen in de ontwikkeling van Nationaal Park Nieuw Land? Op welke wijze en in welke mate dragen (of kunnen dragen) natuur, natuurontwikkeling en natuurbeleving bij aan de grote maatschappelijke opgaven, specifiek voor wat betreft Nationaal Park Nieuw Land?
 - a) Wat kan Nationaal Park Nieuw Land faciliteren op het gebied van zoetwater- en drinkwatervoorziening; nautische economie; duurzame visserij; archeologische waarden, energie eilanden en natuur inclusieve landbouw? En in welke mate mogen natuurprojecten bijvoorbeeld ten koste gaan van de benutbare zoetwatervoorraad van het gebied?
 - b) Wat is de footprint van Nationaal Park Nieuw Land en hoe verduurzaamt men deze?

- c) Welke vorm van duurzame energieopwekking toe in het NP is passend of kan samengaan bij de te beschermen waarden van het park? (bijvoorbeeld zonnepanelen en thermische energie uit oppervlakte water).
 - d) Welke rol kan Nationaal Park Nieuw Land spelen in de opgave voor klimaatverandering waaronder waterberging/buffering?
3. In hoeverre leidt de ligging van het Nationaal Park in de metropoolregio tot specifieke maatschappelijke opgaven? En wat kan en wil het Nationaal Park daarin bieden? En wat betekent dit voor de natuur-, cultuur- en landschapswaarden van Nationaal Park Nieuw Land?
 4. Wat betenenen bovenstaande vragen voor eventuele uitbreiding/aanpassing van zonering van de functies in het park?

3.6.3. Advies kennisvragen Nationaal Park Nieuw Land en maatschappelijke opgaven

We adviseren vlot met deze kennisvragen aan de gang te gaan om goed te kunnen aansluiten bij de actualiteiten en andere kennis en onderzoeksagenda's. Ook voor subsidieaanvragen blijkt het van belang Nationaal Park Nieuw Land en maatschappelijke opgaven te verbinden.

Kennisvraag 1 over relevante ecosysteemdiensten kan beantwoord worden door de partners van Nieuw Land. Bij de maatschappelijke verankering van deze ecosysteemdiensten is externe hulp van belang. Per ecosysteemdienst moet dan bekeken worden wie een geschikte partij is.

In relatie tot kennisvraag 2 is het belangrijk de maatschappelijke opgaven in de omgeving te verkennen, middels een omgevingsanalyse en het opstellen van omgevingsscenario's die verkennen hoe de maatschappelijke opgaven zich de komende 10-20 jaar ontwikkelen. Een onderzoeksinstituut dat goed thuis is in deze methodiek en ook bekend is met de omgeving van Nieuw Land is een geschikte partij die het park hierbij kan ondersteunen.

Voor kennisvraag 3 is het goed om hierbij samen te werken met Amsterdam Institute for Advanced Metropolitan Solutions, een gerenommeerd en interdisciplinair instituut gespecialiseerd in metropolitane vraagstukken en gebaseerd in Amsterdam.

3.7. Doorgaande financiering en investeringen in ontwikkeling en beheer Nationaal Park Nieuw Land en onderdelen

In dit thema wordt ingegaan op de betekenis van investeringen in het Nationaal Park Nieuw Land. Wat zijn de mogelijkheden voor financiering ten behoeve van de ontwikkeling van het gehele Nationaal Park? Wat is nodig aan financiering/investeringen om de volgende stappen te kunnen zetten in Nationaal Park Nieuw Land? En wat betekent dit voor de verdere ontwikkeling van het park? Dit thema sluit aan bij criterium 7 verbondenheid met regionale gemeenschap uit de standaard nationale parken. Financiering kan op alle onderwerpen zoals beschreven in 2.3 een bijdrage leveren.

3.7.1. Huidige situatie onderzoek financiering Nationaal Park Nieuw Land

Voor dit thema zijn onder andere de volgende documenten en informatie van belang:

- Marketing en communicatiestrategie 2020-2021
- Financieringsstrategieën Nationaal Park Nieuw Land (2019). Dit document gaat in op verdienmodellen en publieke dekking voor Nationaal Park Nieuw Land. Met betrekking tot de **werving van middelen binnen het gebied** zijn nog **geen verdere stappen** ondernomen. De vraag wat je hiermee kan en wanneer is het juiste moment voor een park in opbouw om middelen te werven binnen het gebied, is nog niet beantwoord. Met name de mogelijkheden voor subsidies zijn onderzocht:

Geïventariseerde financieringsbronnen⁷

Verdienmodellen

- inkomsten uit landbouw, horeca en/of recreatie
- vergoeding merkrecht
- evenementen
- beheer voor rekening van derden
- zonne-energie
- zandwinning
- toegangsgelden
- gebruikersgelden
- parkeergelden
- promotie lokale producten
- regionale kringloop
- mede-eigenaarschap

Publieke dekkingsmiddelen

- Nationale Omgevingsvisie (NOVI)
- Erfgoed Deals
- Programma Ons Landschap
- Deltaprogramma Biodiversiteit
- natuurcompensatie
- domeinvergoedingen*
- circulair bouwen*
- programma's RVO*
- PAGW (Progr. Aanpak Grote Wateren)
- klimaatakkoord
- Europa*

* niet meegenomen in de inventarisatie

⁷ Oplegnotitie financiering strategieën Nationaal Park Nieuw Land (2019)

- OCW-minister Van Engelshoven heeft 22 juni 2018 de beleidsnota 'Erfgoed telt - de betekenis van erfgoed voor de samenleving' laten verschijnen, mede op basis van bestuurlijk overleg met IPO en VNG. Haar prioriteiten zijn instandhouding van historische monumenten, vergroten van fysieke en digitale zichtbaarheid en toegankelijkheid van historische plekken. Voor de **Erfgoed Deal** heeft het kabinet voor de jaren 2019 - 2022 een bedrag van €20 miljoen uitgetrokken uit de middelen van het regeerakkoord. Provincies en gemeenten verdubbelen dit bedrag door matching. De matching is gekoppeld aan de projecten die door de gemeenten en provincies worden aangedragen voor het (jaarlijks) uitvoeringsprogramma.
→ De werkgroep heeft n.a.v. een aantal gesprekken gevoerd, maar besloten hier **geen vervolg** aan te geven.
- In 2019 is een aanvraag gedaan voor het Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland voor zes projecten: **de beide poortgebieden en vier onderzoeken**. LNV heeft een bedrag van **€ 4,15 miljoen toegewezen aan Nationaal Park Nieuw Land**.
- **Subsidie van 5,45 miljoen voor Nationale Parken vanuit RVO⁸**;: 'De nationale parken in Nederland, overheden en partners hebben 12 ambities met elkaar afgesproken in 2018. Als nationaal park kan een subsidie aangevraagd worden om die ambities te halen. Max. bedrag €400.000 vanuit ministerie LNV, overige 50% cofinanciering, periode van 3 jaar. Openstelling van 1 juli tot en met 15 september 2020.
→ Het is de bedoeling om deze subsidie aan te vragen.
- Er is belangstelling geuit voor het opstellen van **een landschapsbiografie** van het nationaal park met **middelen van de RCE**. Dit wordt in 2020 mogelijk meegenomen in de subsidieaanvraag RVO als reserveonderwerp.

3.7.2. Kennisvragen over financiering en investeringen in het park

In deze paragraaf wordt ingegaan op relevante kennisvragen ten aanzien van financiering en investeringen in het Nationaal Park Nieuw Land.

Verdienmodellen

1. Wat zijn de mogelijkheden voor financiering/investeringen in Nationaal Park Nieuw Land? Wat is passend met betrekking tot financiering voor een relatief jong, nieuwbouw park?
2. Welke innovatieve financieringsmodellen kunnen ontwikkeld worden om beheer en verdere ontwikkeling van Nationaal Park Nieuw Land duurzaam meerjarig te financieren?
3. Hoe kunnen allianties gesmeden worden tussen het nationaal park met de zakelijke markt om het wederzijdse verdienvermogen te vergroten en duurzame financiering van het gebied te bevorderen?

⁸ <https://www.rvo.nl/subsidie-en-financieringswijzer/tijdelijke-ondersteuning-nationale-parken>.

Strategie duurzame financiering

4. Wat is een goede balans tussen de verdeling van inkomsten uit investeringen en beheer in het gebied? In hoeverre heeft het zin om in te zetten op het verwerven van financiering uit het gebied, zoals inkomsten door het organiseren van evenementen, parkeergeld, entree heffen, eigen energie opwek, e.d., met oog op de ontwikkeling van dit nieuwbouwpark? Wat kan de (financiële) bijdrage van bezoekers en toeristische sector aan het gebied opleveren?
5. Welke investeringen zijn nodig in het Nationaal Park op basis van de groei in de voorgaande onderdelen? Wat betekenen deze investeringen voor het managen van het Nationaal Park?
6. Wat biedt groei op de voorgaande thema's aan nieuwe mogelijkheden voor financiering?
7. Hoe draagt verdere ontwikkeling van Nationaal Park Nieuw Land bij aan bredere maatschappelijke doelen, zodat doorgaande investeringen te verantwoorden zijn c.q. voldoende maatschappelijke baten hebben?
8. Hoe ziet een meerjarig investeringsplan er uit?
9. Wat betekent het voor de governance wanneer er andere financierende partijen bijkomen die zeggenschap willen?

3.7.3. Advies kennisvragen financiering en investeringen Nieuw Land

Financiering en investeringen is een thema om doorlopend in de gaten te houden, omdat elke groei van het Nationaal Park weer deuren kan openen voor nieuwe investeringen. Daarbij komt dat dit een thema is dat één op één gaat met de actualiteit. We adviseren daarom vraag 1, 5 en 6 met enige regelmaat te laten onderzoeken door de huidige werkgroep Financiën.

De belangrijkste kennisvragen bij dit thema moeten nader geprioriteerd worden in afstemming met de partners.

4. Organisatie van de kennisagenda Nieuw Land

In dit hoofdstuk gaan we in op de mogelijke organisatie van de kennisagenda voor Nationaal Park Nieuw Land. In 4.1 gaan we in op verschillende mogelijkheden met betrekking tot de organisatie van de kennisagenda. In 4.2 volgt ons advies om een coördinator voor de kennisagenda aan te stellen en een kennis-community op te richten. In 4.3 wordt beschreven wat dit betekent voor het takenpakket van de coördinator.

4.1. Aspecten organisatie kennisagenda

Uit de interviews met strategen vanuit relevante kennisagenda's, beheer, onderwijs, onderzoek en bestuur zijn meerdere aandachtspunten benoemd voor de organisatie van de kennisagenda Nationaal Park Nieuw Land:

- Ga voor een lerende kennisagenda, die zich ontwikkelt in de tijd, samen met het groeiende park.
- Zorg voor een breed gedeelde verantwoordelijkheid van de kennisagenda. Maak hiervoor alle partners van Nationaal Park Nieuw Land eigenaar van de kennisagenda. Zet in op een brede aansturing van de kennisagenda. Denk na over uitbreiding van de aansturing met, naast de partners van het park, ook aan andere partijen. Bijvoorbeeld waarin eindgebruikers betrokken worden.
- Het is mogelijk één van de partners in de lead te zetten mits de betrokkenheid van de andere partijen goed geborgd is. Een leadpartner zou de provincie Flevoland kunnen zijn vanuit de overkoepelende betrokkenheid van het park. De andere partners van Nationaal Park Nieuw Land zijn allen verantwoordelijk voor een onderdeel van het park.
- Betrek voor de inhoud en borging van de kennisagenda in een vroeg stadium relevante actoren en financieringspartijen. Denk bijvoorbeeld ook aan het betrekken van de eindgebruiker.
- Zorg voor gezag van de kennisagenda door onafhankelijke wetenschap en maatschappelijke betrokkenheid.
- Zorg voor afstemming met relevante kennisagenda's: KIMA, PAGW, IJsselmeeragenda.
- Combineer kennis van diverse bronnen in de kennisagenda: praktijk en wetenschap; beheer en beleid, etc.
- Zet in op een kennisagenda die uitgaat van integratie, dwarsverbanden en communicatie over onderzoeksthema's en disciplines heen.
- Breng de kennis naar binnen, *on the spot*, en stuur de vraag niet weg naar een externe partij. Kennis moet zijn werk doen in het gebied. Voorbeeld van deze werkwijze is programma Duurzaam Door. Hier vindt thematische kennisverdieping rond duurzaamheid plaats, is CoP achtig van opzet, en wordt gefaciliteerd door RVO.
- Haak zo veel mogelijk aan bij bestaande structuren zoals Duurzaam Door, Vitaal Platteland, PAGW, ook in het benutten van procesorganisatie
- Organiseer een coördinator van de kennisagenda. Deze is verantwoordelijk voor het aanjagen op inhoud, organisatie en relaties.
- Zorg voor eigen budget: als Park zelf jaarlijks budget ter beschikking stellen voor cofinanciering voor onderzoek.

- Maak de doorlooptijd van de kennisagenda 4-5 jaar, overeenkomend met cycli in onderzoekswereld.
- Zorg voor duidelijke verwachtingsmanagement: Wat is de kennisagenda wel, wat niet?

4.2. Advies organisatie: naar een kennis community en kenniscoördinator Nationaal Park Nieuw Land

De samenwerking rondom Nationaal Park Nieuw Land is nog in opbouw en hiervoor zijn in het werkplan 2020 een aantal afspraken gemaakt, waaronder het komen tot een intentieverklaring en op wat langere termijn een samenwerkingsovereenkomst. Dit past bij een park in opbouw en werkt ook door in de organisatie van een kennisagenda voor Nationaal Park Nieuw Land. Ook voor de kennisagenda geldt dat de toekomstige organisatie en coördinatie van deze agenda met elkaar opgebouwd moeten worden. Er zijn stappen nodig in het proces naar meer gezamenlijk onderzoek. In het onderstaande formuleren we ons advies. In dit advies houden we rekening met de al bestaande structuren en samenwerkingsafspraken uit het werkplan 2020 Nationaal Park Nieuw Land.

Advies:

2. **Organisatie en coördinatie van de kennisagenda** zijn essentiële voorwaarden, **stel** daarom **een kwartiermaker** van de kennisagenda aan. Deze heeft vooral tot taak het kennisproces aan te jagen, partijen te verbinden rond kansrijke thema's, en de kennis community tot leven te brengen, in verbinding met alles wat er al plaatsvindt. Geef hierbij vooraf de coördinator de opdracht een **'no-regret' basispakket** uit te werken wat je **minimaal park-breed moet regelen** voor de komende 3-5 jaar aan kennisontwikkeling/onderzoek
3. De kwartiermaker krijgt de taak om samen met de programma manager een **eenvoudige doch doeltreffende organisatie** voor de kennisagenda in te richten.
 - De kwartiermaker start met het organiseren van een werkstructuur - bijvoorbeeld een werkgroep Kennisagenda NPNL- met betrokken kenniswerkers uit de deelnemende organisaties. De kwartiermaker moet daarbij de vrijheid krijgen personen uit te nodigen op basis van affiniteit met kennis en onderzoek.
 - Daarnaast moet de kwartiermaker goed aangehaakt zijn op de hoofdstructuur van NPNL. Denkbaar is dat de kwartiermaker lid is van de projectgroep, en zelf rapporteert aan de stuurgroep.
 - De kwartiermaker krijgt het mandaat om namens de partners naar buiten toe op te treden in kennisgerelateerde trajecten, en stemt hierin af met de programma manager.
 - De coördinator stemt regelmatig af met de werkgroep marketing en communicatie van Nationaal Park Nieuw Land.
 - De kwartiermaker laat zijn/haar werkplan en voorstellen voor governance vaststellen in de stuurgroep, waarmee de kennisagenda een vanzelfsprekend onderdeel wordt van de overall-agenda van NPNL.

4. De kwartiermaker stelt samen met de werkgroep **een prioritaire lijst met kennisvragen vast om de eerste jaren op te pakken** op basis van de aanzet in hoofdstuk 3, en start met het uitzetten van deze vragen bij geëigende kennisinstellingen, in samenspraak met de financiers. De uitwerking zal maatwerk per kennisvraag zijn. De kwartiermaker zorgt er voor dat de optiek van NPNL goed verankerd is in het kennisproces.
5. Zet vanaf het begin **meerdere werklijnen** in a) academisch onderzoek b) toegepast onderzoek c) citizen science en d) community platform voor kennisdeling en ideeontwikkeling Nationaal Park Nieuw Land. Geef de coördinator de taak om hier naast het inspireren en stimuleren ook op te sturen en af te stemmen met de verschillende kennispartijen. Spreek de verwachting uit bij de kennispartijen dat wanneer zij eigen onderzoek doen in het gebied ze daar de ruimte voor krijgen, maar wel verwacht wordt dat ze de Nationaal Park Nieuw Land gedachte meenemen en met de kennis community communiceren.
6. **Bouw geleidelijk aan een kennis community NPNL.** Brede betrokkenheid bij kennisontwikkeling en kennisdeling is van groot belang. We bevelen aan deze community geleidelijk op te bouwen, en te starten met het delen van onderzoekersresultaten uit bestaande onderzoeken en monitoring programma's, maar door de bril van het Nationaal Park gezien. Daarmee kun je snel starten, het kost relatief weinig en biedt betrokken professionals uit beheer, overheid en kennisinstellingen de gelegenheid tot nieuwe inzichten te komen vanuit de optiek van het park. Geleidelijk kan deze groep ook van nieuwe kennisvragen gaan articuleren. De kwartiermaker neemt de rol van procesregisseur van deze community.
7. Reserveer **procesbudget** voor het financieren van de coördinatie (3 dagen per week), het opzetten en organiseren van de bijeenkomsten van de kennis community en een beperkt budget voor het in gang zetten van onderzoek, met name citizen science .
 - Ga uit van een werkbudget van € 250,000 voor de eerste drie jaar.
 - Voor subsidie van de vervolgstap(pen) van de kennisagenda Nationaal Park Nieuw Land bieden de **mogelijkheden van LNV en NWO (lectoraat)** de meeste kansen.
 - Bekostig dit voor 50% vanuit de LNV subsidie, en voor de overige 50% vanuit de partners Nationaal Park Nieuw Land.
 - Benut dit budget als '**opbouwbudget**' voor kennis en onderzoek om in de toekomst toe te werken naar een gezamenlijk budget als Nationaal Park Nieuw Land.
 - Begroting op hoofdlijnen

Jaar	Bedrag	Toelichting
1	€ 100.000,-	80K Kosten kwartiermaker 2 á 3 dagen per week 10K Opstart en bijeenkomsten kennis community en sessies 10k Start citizen science
2	€ 75.000,-	60k Kwartiermaker (25% mede-gefinancierd door NP NL partners) 10k Kosten kennis community 5k Bijdrage citizen science
3	€ 50.000,-	40K Kwartiermaker (50% mede-gefinancierd door NP NL partners) 10k Kosten kenniscommunity (citizen science is ondergebracht in reguliere activiteiten)

8. Onderzoek serieus het aanbod van Aeres Hogeschool om een **Lectoraat Nationaal Park Nieuwland** in te richten. De lector zou het inhoudelijk geweten van de kennisagenda kunnen worden. Daarnaast bestaat de mogelijkheid dat de lector ook de organiserende/coördinerende taak op zich neemt. Voorwaarde vanuit Aeres Hogeschool is dat er financieel bijgedragen wordt aan de lector/coördinator. **Verken** bij interesse de subsidiemogelijkheden onder **L.INT – SIA – NWO, Lectorposities bij instituten**. Bij succesvolle financiering en werving van een lector, ontstaat nauwe samenwerking tussen kwartiermaker en lector, waarbij een mogelijkheid is dat de lector op termijn de coördinerende taken van de kwartiermaker overneemt.
9. **Evalueer de stand van zaken na drie jaar** en kom dan tot nieuwe samenwerkings- en financieringsafspraken (indien mogelijk in afstemming met de op te stellen samenwerkingsovereenkomst).

4.3. Takenpakket kwartiermaker

Zoals in 4.2 beschreven adviseren we het aanstellen van een kwartiermaker van de kennisagenda. Hieronder beschrijven we wat het takenpakket van deze kwartiermaker zou moeten zijn op basis van het advies beschreven in dit hoofdstuk.

Takenpakket kwartiermaker:

- Het opstellen van een kennisagenda met prioritaire kennisvragen voor de eerste jaren en focus op meerdere werklijnen: academisch- en toegepast onderzoek en kennis platform;
- Oprichten en afstemmen met de basisorganisatie en de kennis-coördinatiegroep (kennis community Nationaal Park Nieuw Land);
- Het uitwerken van een 'no-regret' basispakket wat minimaal park-breed geregeld moet worden voor de komende jaren aan kennisontwikkeling en onderzoek.
- Het organiseren van een evaluatie na drie jaar.

5. Financieringsmogelijkheden kennis en onderzoek Nieuw Land

Uit de deskstudie en interviews zijn relevante opties voor financiering van de kennisagenda en onderzoek gekomen⁹. Deze opties beschrijven we in dit hoofdstuk. In 5.1 beschrijven we de financiële mogelijkheden bij de overheid en private partijen voor het financieren van vervolgstappen van de kennisagenda en onderzoek. In 5.2 volgen de financieringsmogelijkheden voor sociaalecologisch onderzoek en 5.3 de financieringsmogelijkheden vanuit Europa. We sluiten het hoofdstuk af met een advies over de mogelijkheden voor financiering van kennis en onderzoek.

5.1. Financiële mogelijkheden bij overheden en private partijen

Opties voor financiering van de vervolgstap(pen) van de kennisagenda Nationaal Park Nieuw Land zijn:

- **Subsidie van €5,45 miljoen voor Nationale Parken vanuit LNV/RVO:** De nationale parken in Nederland, overheden en partners hebben 12 ambities met elkaar afgesproken in 2018. Als nationaal park kan een subsidie aangevraagd worden om die ambities te halen. Maximale bijdrage is €400.000 vanuit het ministerie van LNV op basis van 50% cofinanciering, te besteden over een periode van 3 jaar. Momenteel wordt een aanvraag voor NPNL voorbereid. Hierin wordt een **vervolgstap voor de kennisagenda** opgenomen.
- **NWO subsidie van max €200.000 voor financiering van een lectoraat (L.INT - SIA - NWO).** “Het doel van het aanstellen van L.INT-lectoren is het versterken van de samenwerking tussen hogescholen en instituten om zo het onderzoek in de innovatieketen te versterken. Met de lectorpositie wordt een koppeling gemaakt tussen fundamenteel en praktijkgericht onderzoek, en tussen wetenschap, beleid en praktijk”¹⁰. Per traject kan maximaal €200.000 aan subsidie worden aangevraagd. Aanvragen kunnen worden ingediend tot uiterlijk **2 februari 2021, 14.00 uur** Nederlandse tijd. Voor de voorwaarden van deze subsidie, zie de website van het NWO¹¹. In bijlage 8.2 van deze rapportage staan kort de financiële voorwaarden voor de subsidie aangegeven. In de stukken van het lectoraat IJsselmeergebied is terug te vinden hoe invulling is gegeven aan de subsidievoorwaarden¹².

⁹ In hoofdstuk 3.7 kwamen de kennisvragen behorende bij de financiering in het algemeen voor de ontwikkeling van Nationaal Park Nieuw Land aan bod. In dit hoofdstuk wordt specifiek ingegaan op financieringsmogelijkheden voor de kennisagenda en kennis en onderzoek.

¹⁰ Zie voor meer informatie over de subsidie en de aanvraagformulieren <https://www.nwo.nl/financiering/onze-financieringsinstrumenten/nrpo-sia/lectoren-bij-de-instituten---l.int/lectoren-bij-de-instituten---l.int.html>

¹¹ Idem.

¹² Voor meer informatie over het lectoraat zie hoofdstuk 7 en over hoe de financiering wordt ingevuld: Marcel van den Berg (RWS) of Dinand Ekkel (Aeres), en het concept lectorprogramma ‘Waardevolle ecologie en duurzaam gebruik IJsselmeergebied’ van 30 juni 2020.

Overige informatie voor financiering van kennis en onderzoek voor Nationaal Park Nieuw Land:

- In 2019 is een aanvraag gedaan voor het Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland (IBP-VP) voor zes projecten¹³: **de beide poortgebieden en vier onderzoeken**. LNV heeft een bedrag van **€4,15 miljoen toegewezen aan** Nationaal Park Nieuw Land. Deze aanvraag is al gehonoreerd en het project is nu in uitvoering. Binnen dit Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland is ook een werkgroep Kennis & Onderzoek actief. Deze werkgroep kan wellicht relevant zijn voor de kennisagenda Nationaal Park Nieuw Land. Een verkennend gesprek heeft hierover eind augustus 2020 plaatsgevonden.
- Bij **PAGW en LIFE IP** bestaan beperkte eigen budgetten, van respectievelijk €250k en €100k, voor workshops etc. Het kennisprogramma PAGW is nog in ontwikkeling, maar zal ook voorzien in onderzoeksvragen met grote relevantie voor het Nationaal Park en kennisbijeenkomsten. Goede aansluiting van beide processen zal voordeel opleveren voor beide.
- Daarnaast bestaat mogelijkheid aan te sluiten **bij Duurzaam Door**. Dit biedt de mogelijkheid van betaalde facilitatie. Duurzaam Door wordt gecoördineerd door Roel van Raaij van LNV en bevat thematische kennisverdieping rond duurzaamheid, CoP achtig van opzet, gefaciliteerd door RVO. Nationaal Park Nieuw Land kan bij dit programma aanhaken, alleen of samen met andere waterrijke parken. Provincie Flevoland stelt prioriteiten in dit programma en kan via haar aansturende rol zorgen voor opname van vraagstukken van NP NL in Duurzaam Door.
- De mogelijkheden bij **private partijen** is een optie om **verder te verkennen**. Hierover is geen aanvullende informatie beschikbaar, behalve dat deze optie is gesuggereerd in de interviews, zoals bij zandwinners, baggeraars e.d. Overigens kwam dit niet als grote korte termijnkans na boven. Omdat privaat geld vrijwel altijd een specifieke labeling vraagt.
- Voor het **oprichten en onderhouden van een kennis community zijn ook financiële mogelijkheden**. Zo heeft Natuurmonumenten bijvoorbeeld vanuit het subsidieprogramma Leader Flevoland een bedrag van €500.000 toegekend gekregen om een community vorm te geven¹⁴. Het vergt echter extra aandacht om te onderzoeken of er nog meer mogelijkheden zijn.

5.2. Financiering van sociaalecologisch onderzoek

In de interviews zijn de volgende twee financieringsmogelijkheden voor sociaalecologisch onderzoek genoemd:

¹³ IBP-VP en het Nationaal Park Nieuw Land. Bijgestelde aanvraag op basis van de interdepartementale suggesties en aanscherping van partners (2019)

¹⁴ Zie hoofdstuk 7.3 voor meer toelichting.

- **NWO- subsidieregeling** (Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek). De hoofdtaak is het financieren van wetenschappelijk onderzoek aan Nederlandse publieke onderzoeksinstituten, in het bijzonder de universiteiten. NWO richt zich op alle wetenschappelijke disciplines en onderzoeksvelden. Er zijn een aantal financieringslijnen binnen de subsidieregeling¹⁵. Vooral de financieringslijn Nationale Wetenschapsagenda werd als interessant aangemerkt voor sociaalecologisch onderzoek. Het doel is om te bevorderen dat wetenschap bijdraagt aan maatschappelijke en economische uitdagingen¹⁶. Het NWO-domein Toegepaste en Technische Wetenschappen (TTW) is ook genoemd als relevant domein voor sociaalecologisch onderzoek binnen de NWO regeling¹⁷.
- **Gieskes Strijbis Fonds**¹⁸. Dit fonds kent vier werkgebieden waarvan natuur en milieu relevant is voor Nationaal Park Nieuw Land. Het fonds kent een nadruk op het verdiepen en verspreiden van kennis.

5.3. Europese middelen

- **Horizon Europe (2021 - 2030)**¹⁹: het nieuwe investeringsprogramma voor onderzoek en innovatie van de EU (2021 - 2027). Met het programma wordt wetenschappelijke doorbraak en innovatie binnen de academische wereld en het bedrijfsleven gestimuleerd. Het budget voor Horizon Europe is € 100 miljard. Horizon Europe kent 3 pijlers: 1. Excellente wetenschap, 2. Clusters: Wereldwijde uitdagingen en Europees industrieel concurrentievermogen en 3. Innovatief Europa; en 5 taakgebieden:
 1. Gezonde oceanen, zeeën en kust- en binnenwateren
 2. Aanpassing aan klimaatverandering, inclusief maatschappelijke hervormingen
 3. Klimaatneutrale en slimme steden
 4. Gezondheidstoestand van de bodem en voedsel
 5. Kanker

De vijf taakgebieden van Horizon Europe zijn, behalve taakgebied 5, allen terug te vinden in de verhaallijnen en ambities van NPNL. Vooral taakgebied 1 kan kansen bieden. Kijken we naar de drie pijlers van Horizon Europe dan liggen daar nog wat uitdagingen, namelijk de focus op innovatie, excellente wetenschap, wereldwijde uitdagingen en Europees concurrentievermogen. Eén van de aspecten binnen excellente wetenschap is bijvoorbeeld het open access karakter van onderzoeken en data.

¹⁵ <https://www.nwo.nl/financiering/hoe-werkt-dat/subsidieregeling>.

¹⁶ <https://www.nwo.nl/beleid/wetenschapsagenda>

¹⁷ <https://www.nwo.nl/over-nwo/organisatie/nwo-onderdelen/ttw>

¹⁸ <https://gieskesstrijbisfonds.nl/>

¹⁹ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/research_and_innovation/strategy_on_research_and_innovation/presentations/horizon_europe_nl_investeren_om_onze_toekomst_vorm_te_geven.pdf

- **Leader.** CLLD ('community-led local development' of 'door de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling') is een onderdeel van het Het is de bedoeling met CLLD duurzame ontwikkeling aan te moedigen. Daarnaast wordt de uitwisseling van ervaringen gestimuleerd.

5.4. Aanbevelingen financieringsmogelijkheden

- Voor het bekostigen van de vervolgstap(pen) kennisagenda Nationaal Park Nieuw Land bieden de mogelijkheden van de LNV subsidie en NWO (lectoraat) de beste kansen.
- Het verdient aanbeveling de **opties voor financiering van kennis en onderzoek verder** te laten **verkennen en uitwerken**, bijvoorbeeld door de werkgroep Financieringsstrategie. Wanneer er wordt besloten een kwartiermaker voor de kennisagenda aan te stellen kan dit een taak zijn voor de kwartiermaker.

5.4.1. Takenpakket kwartiermaker

Wat betekent dit advies voor het takenpakket van de kwartiermaker?

Takenpakket kwartiermaker:

- Het organiseren van financiering voor onderdelen van de kennisagenda en onderzoek.
- Hiervoor in ieder geval de beschreven opties verder verkennen.

6. Onderzoeksfaciliteiten Nieuw Land

In dit hoofdstuk gaan we in op de onderzoeksfaciliteiten in Nationaal Park Nieuw Land. Er wordt ingegaan op de gewenste beeld m.b.t. onderzoek (6.1), op de bestaande onderzoeksfaciliteiten (6.2) en welk beeld dit oplevert als het gaat om onderzoeksfaciliteiten voor het hele Nationaal Park (6.3). In 6.4 wordt ingegaan op living lab Nationaal Park Nieuw Land. In 6.5 komen de aanbevelingen ten aanzien van het faciliteiten van onderzoek aan bod inclusief wat dit betekent voor het takenpakket van de coördinator.

6.1. Gewenst beeld onderzoek Nationaal Park Nieuw Land

In de ontwikkelingsvisie Nationaal Park Nieuw Land is als gewenst beeld met betrekking tot onderzoek het volgende opgenomen:

“Het is een prachtig gebied voor een breed scala aan onderzoekers, van aquatisch ecologen tot sociologen en van ornithologen tot bodemkundigen. Om inhoud te geven aan de onderzoeksfunctie die Nationale Parken hebben, stimuleren we dit. Nieuw Land biedt de mogelijkheid om wetenschappelijk en toegepast onderzoek te koppelen. Hiervoor bieden we universiteiten en hogescholen de ruimte. Als Nieuw Land-partners willen we universiteiten, hogescholen en onderzoeksinstituten inspireren om onderzoek uit te voeren in het Nationaal Park. Dat sluit aan op het karakter van het Nationaal Park als living lab. We organiseren onderzoeksdagen waarop één van de thema’s centraal staat. Daar zal kennis uit lopende projecten worden uitgewisseld en gedeeld, en vinden partijen elkaar om toekomstig onderzoek te bespreken. We willen dat de opgebouwde kennis ook buiten de onderzoekswereld inspireert en de betrokkenheid bij de natuur vergroot. Een aan te stellen Nieuw Land-ecoloog heeft daar een belangrijke rol in. De Nieuw Land-ecoloog kent de relevante kennisnetwerken in Nederland en heeft visie op de wijze waarop onderzoek en educatie met elkaar kunnen worden verbonden.”

“In veldstations ontmoeten onderzoek en maatschappij elkaar. Ze worden bij voorkeur gesitueerd bij bezoekerscentra. Er zijn veldstations in aanbouw bij het Buitencentrum van Staatsbosbeheer en in de nederzetting bij het haventje op de Marker Wadden. Deze veldstations maken het onderzoek zichtbaar. Bezoekers kunnen het als het ware meebeleven. Schoolklassen kunnen hier bijvoorbeeld, in aansluiting op de biologie - les, studenten of onderzoekers ontmoeten die vertellen over hun onderzoek en laten zien waar ze mee bezig zijn.”

Onderdelen van dit gewenste beeld komen terug in de aanbevelingen in 5.5. In de volgende paragrafen wordt ingegaan op bestaande onderzoeksfaciliteiten.

6.2. Bestaande onderzoeksfaciliteiten in het Nationaal Park

In deze paragraaf lichten we de bestaande onderzoeksfaciliteiten per beheersorganisaties binnen Nationaal Park Nieuw Land nader toe²⁰. Er wordt ingegaan op verschillende aspecten van onderzoeksfaciliteiten, namelijk onderzoekspunten, overnachtingsmogelijkheden voor onderzoekers, vervoersmogelijkheden voor onderzoekers, vergoedingen voor onderzoekers, begeleiding voor onderzoekers, toegang voor onderzoekers tot het gebied en data, communicatiemomenten, inzicht in onderzoeksbehoeften, en toekomstplannen.

6.2.1. Beleefcentra, kijkhutten/uitkijpunten en veldstations en ontmoetingsplekken

In deze paragraaf wordt beschreven wat er aan beleefcentra, kijkhutten, ontmoetingsplekken e.d. aanwezig is in het gebied.

- Voor de Marker Wadden zijn beschikbaar een informatiecentrum (Eilandpaviljoen), groepsaccommodatie, veldstation (voor onderzoek en evt. vergaderen), opslagruimte voor materialen voor onderzoekers, diverse kijkhutten en uitkijktoren, beheerschuur met werkruimte, eilandwachtershuisje voor ontvangst van bezoekers/onderzoekers. Bevinden zich allemaal op het hoofdeiland van Marker Wadden (Haveneiland).
- Stichting Flevolandschap heeft voor de Lepelaarsplassen een Bezoekerscentrum De Trekvogel en diverse kijkschermen met vogelhut en uitkijpunten in het Wilgenbos, Lepelaarplassen en rondom Lepelaarplassen. Het bezoekerscentrum is tevens de ontmoetingsplek voor onderzoekers, studenten, vrijwilligers en beheerders.
- Rond de Oostvaardersplassen beschikt SBB op dit moment over een bezoekerscentrum, het Buitencentrum Oostvaardersplassen (Lelystad) en een natuurbelevingscentrum De Oostvaarders (Almere). Deze hebben als doel het publiek te informeren en zijn uitvalsbasis voor educatieprogramma's. Verder kennen de Oostvaarderplassen een groot aantal uitkijpunten en heuvels. Meer concreet kunnen onderzoekers beschikken over twee observatiehutten, een veldstation bij het beheerkantoor van de Oostvaardersplassen bestaande uit een nat en droog laboratorium en een theoriezaal. In het beheergebouw zijn ook vergaderruimtes beschikbaar. Ook in de bezoekerscentra zijn plekken voor ontmoeting.

²⁰ Deze bestaande onderzoeksfaciliteiten zijn in juni 2020 opgehaald bij de verschillende beheersorganisaties d.m.v. een enquête. De resultaten van deze enquête zijn in dit hoofdstuk beschreven.

Figuur 1 en 4 Kijkhutten en uitkijkpunten Oostvaardersplassen, via Vogelkijkhut.nl 2020

Er zijn veel verschillende soorten onderzoekspunten beschikbaar in Nationaal Park Nieuw Land, net als ontmoetingsplekken voor onderzoekers.

6.2.2. Overnachtingsmogelijkheden voor onderzoekers

In deze paragraaf wordt beschreven wat er qua overnachtingsmogelijkheden aanwezig is in en rondom Nationaal Park Nieuw Land.

- Natuurmonumenten heeft voor de Marker Wadden een groepsaccommodatie beschikbaar voor 24 personen.
- Flevolandschap geeft aan geen overnachtingsmogelijkheden te hebben.
- Staatsbosbeheer heeft een overnachtingsplek bij één observatie hut. Staatsbosbeheer is wel bezig met de optie om meer overnachtingsmogelijkheden te organiseren voor onderzoekers.
- In de omgeving zijn er diverse mogelijkheden voor overnachting, zoals bijvoorbeeld: de camping met trekkershutten in de nabijheid van de Oostvaardersplassen, camping 't Oppertje in Lelystad, Hotel Hajé aan de A6 met direct voetpad naar Oostvaardersplassen, camping Waterhout in Almere. Ook zijn er plannen en initiatieven voor meer accommodatie in de omgeving. Hier zijn echter geen speciale afspraken mee gemaakt of vergoedingen voor geregeld.

Geconcludeerd kan worden dat er beperkte mogelijkheden in het gebied zijn om te overnachten, maar dat in de directe omgeving meerdere mogelijkheden beschikbaar zijn. Het is ook de vraag hoeveel onderzoekers echt moeten overnachten in het gebied. Voor de enkeling die dat wil kan er overnacht worden indien nodig.

6.2.3. Vervoersmogelijkheden voor onderzoekers

Hier is beschreven wat er door de beheersorganisaties is geregeld qua vervoer voor onderzoekers in Nationaal Park Nieuw Land.

- Natuurmonumenten heeft voor de Marker Wadden een Polaris (soort kleine terreinwagen), enkele ATB's, twee kano's, een aluminium catamaran onderstel.
- Flevolandschap heeft hiervoor geen mogelijkheden.

- Staatsbosbeheer heeft een aantal wagens voor veldwerk die gedeeld worden met de boswachters en beleidsmedewerkers en een kano.

Uit de inventarisatie blijkt dat er mogelijkheden voor vervoer voor onderzoekers zijn in het gebied. Deze verschillen per beheersorganisatie.

6.2.4. (financiële) Vergoedingen voor onderzoekers

In dit deel wordt ingegaan op wat er geregeld is qua vergoedingen voor onderzoekers.

- Voor de Marker Wadden geldt dat Natuurmonumenten onderzoekers vrijstelt van het betalen van de gebiedsbijdrage. Indien het onderzoek goedgekeurd is door KIMA²¹ wordt voor zaken als vervoer naar en op het eiland, inzet van boten voor inventarisaties en gebruik van het veldstation en de groepsaccommodatie, een maximum aantal keer per jaar betaald door de KIMA-partijen (RWS, EcoShape, Deltares, Natuurmonumenten).
- Flevo-landschap biedt geen (financiële) vergoedingen.
- SBB biedt een reiskostenvergoeding wanneer er een overeenkomst is opgesteld.

Er zijn dus een aantal mogelijkheden in het gebied voor vergoedingen voor onderzoekers. Deze verschillen per beheerorganisatie.

6.2.5. Mogelijkheden voor begeleiding vanuit de beheersorganisatie voor onderzoek

De mogelijkheden voor begeleiding vanuit de beheerorganisatie voor onderzoek(ers) is in deze paragraaf toegelicht.

- Natuurmonumenten organiseert en coördineert alle logistieke ondersteuning van het onderzoek, en denkt op alle niveaus mee met het KIMA. Natuurmonumenten verzorgt data over beheer en aanleg die nodig zijn voor onderzoek, doet regelmatig mee aan interviews en op verzoek aan rondleidingen en excursies.
- Stichting Flevo-landschap heeft als mogelijkheden het verstrekken van informatie en het geven van rondleidingen.
- Staatsbosbeheer heeft in de Oostvaardersplassen vier medewerkers beschikbaar voor het begeleiden van onderzoekers. Een adviseur ecologie, de provinciaal adviseur ecologie, boswachter ecologie en boswachter publiek. Al deze medewerkers kunnen op verschillende niveaus (WO, HBO, MBO) studenten, stagiaires en onderzoek begeleiden. Daarnaast kan gebruik gemaakt worden van de expertise van het hele beheerteam (tien personen).

De verschillende beheersorganisaties bieden op verschillende manieren begeleiding aan onderzoek en onderzoekers, bijvoorbeeld door het introduceren van het gebied door middel van een rondleiding, meedenken over het onderzoek, e.d.

²¹ KIMA is het Kennis- en Innovatieprogramma Marker Wadden. In dit programma onderzoeken Rijkswaterstaat, Natuurmonumenten, Deltares en EcoShape hoe het ecosysteem van de Marker Wadden zich ontwikkelt. Het programma heeft als doel kennis te genereren en te presenteren over bouwen met slib, zandige keringen, ecologie en governance.

6.2.6. Toegang voor onderzoekers in gebied

In deze paragraaf wordt toegelicht hoe de toegang voor onderzoekers per beheersorganisatie is geregeld.

- Natuurmonumenten heeft een veldprotocol met diverse afspraken waar de onderzoekers zich aan moeten houden, zoals bijvoorbeeld vooraf melden dat ze komen en een plek op boot reserveren, doorgeven waar ze gaan werken, ter plekke bij aankomst melden bij de eilandwachters, dragen van geel hesje, in bezit zijn van toestemming KIMA/Natuurmonumenten voor het mogen doen van onderzoek.
- Flevoland geeft aan dat dit geregeld kan worden indien nodig, maar nu niet actief aan de orde is.
- Staatsbosbeheer geeft aan dat het altijd maatwerk op afspraak is. In beginsel kan veel, maar er zijn ook restricties die zaken onmogelijk maken (bijvoorbeeld veldwerk kan niet tijdens periode van afschot).

Het verschilt per beheersorganisatie wat er geregeld is als het gaat om toegang voor onderzoekers in het gebied. In het gebied zijn er uiteraard bepaalde restricties met betrekking tot toegang en protocol hoe men zich in het gebied moet bedragen. Het spreekt voor zich dat deze ook gelden voor onderzoekers.

6.2.7. Openbare data

Hoe de verschillende beheersorganisaties omgaan met het openbaar maken van hun data wordt in deze paragraaf uitgelicht. Om goed onderzoek te kunnen doen is het van belang te beschikken over de juiste data. Door het beschikbaar maken van de data aan een groter publiek kan er meer met de gegevens gedaan worden.

- Voor de Marker Wadden wordt het databeheer vanuit KIMA verzorgd. Het databeheer en -deling is nog in opstart. Data van de AIO's worden beschikbaar na publicatie.
- Vanuit Stichting Flevo-landschap is de data niet openbaar.
- Staatsbosbeheer heeft het openbaar maken van data nog niet georganiseerd in afwachting van het juiste systeem. Aangegeven wordt dat SBB als overheidsorganisatie wel naar openbare data toewerkt.

De verschillende beheersorganisaties gaan anders om met de het openbaar maken van hun data. Vanuit KIMA en Staatsbosbeheer wordt ernaartoe gewerkt om de data wel openbaar te maken.

6.2.8. Communicatiemomenten onderzoek breder publiek

In deze paragraaf wordt beschreven welke communicatiemomenten er zijn over onderzoek naar een breder publiek. Communicatiemomenten over onderzoek zijn van belang zodat onderzoekers maar ook belangstellenden meer over de inhoud van het onderzoek te weten kunnen komen, en om onderzoek meer op elkaar af te kunnen stemmen. Het bevordert ook integraal onderzoek.

- Natuurmomenten beschrijft dat KIMA hier intern en extern meerdere momenten en middelen voor heeft: Intern binnen KIMA: stuurgroep overleg 2 of 3 x per jaar, KIMA Kernteam 4x per jaar, KIMA Operationeel Team 8x per jaar, jaarlijkse meeting over het ecologisch onderzoek, jaarlijkse jaarevaluatiebijeenkomst van al het onderzoek, en daarnaast diverse overleggen/afstemming binnen de verschillende

onderzoeksprojecten. Extern: website kennis Marker Wadden.nl, jaarlijks congres KIMA, 22x per jaar nieuwsbrief KIMA.

- Vanuit Stichting Flevo-landschap is dit niet aan de orde.
- Staatsbosbeheer geeft aan dat er intern om de twee weken een teamoverleg is over communicatie en alle mogelijkheid voor één op één afspraken om onderzoek te bespreken. Staatsbosbeheer wil communicatie over onderzoek met externen graag in Nationaal Park Nieuw Land verband oppakken. Bijvoorbeeld met een jaarlijks symposium, zomerscholen, etc.

De communicatie met een breder publiek over onderzoek verloopt anders bij de verschillende beheersorganisaties. Alleen vanuit het Kennis- en innovatieprogramma Marker Wadden worden er hiervoor activiteiten georganiseerd. Vanuit Staatsbosbeheer is de wens om dit binnen Nationaal Park Nieuw Land verband te doen genoemd.

6.2.9. Inzicht van beheersorganisatie in onderzoeksbehoeften

Eén van de aspecten die het makkelijker kan maken voor onderzoekers om voor Nationaal Park Nieuw Land aan de slag te gaan is wanneer er vanuit de beheersorganisaties inzichtelijk is waar behoefte aan is qua onderzoek. Op dit aspect wordt hieronder in gegaan.

- Natuurmonumenten kent de onderzoeksbehoefte vanuit beheer en vanuit de aanlegfase. Deze vragen worden ook ingebracht wanneer er onderzoeksplannen gemaakt worden.
- Stichting Flevo-landschap geeft aan zij dit kan formuleren indien dat van toegevoegde waarde is.
- Staatsbosbeheer geeft aan dat voor ecologie de behoefte in de Onderzoeksagenda Oostvaardersplassen en het Natura 2000-beheerplan is weergegeven. Voor het thema mens en natuur is de onderzoeksbehoefte niet helder. Er zijn wel wat ideeën, maar deze worden niet breed gedragen.

De verschillende beheersorganisaties geven aan deels inzicht te hebben in de onderzoeksbehoeften in hun gebied, maar dat dit niet volledig is.

6.2.10. Toekomstige plannen met betrekking tot onderzoeksfaciliteiten

Uit de inventarisatie van de onderzoeksfaciliteiten en toekomstige plannen blijkt het volgende:

- Natuurmonumenten geeft aan geen plannen te hebben omdat alles is net nieuw is.
- Stichting Flevo-landschap geeft aan geen plannen te hebben.
- Staatsbosbeheer wil overnachtingsmogelijkheden voor onderzoekers creëren als de regelgeving dat toestaat.

6.2.11. Inzicht in de wensen van onderzoekers ten aanzien van onderzoeksfaciliteiten

Als het gaat om inzicht in de wensen van onderzoekers geven de beheersorganisaties het volgende aan:

- Natuurmonumenten geeft aan geen heel specifiek inzicht te hebben, maar dat er met name vanuit de ecologisch onderzoekers sterk de wens leeft om ook onderzoek te kunnen doen en bestaande data te kunnen gebruiken van de Oostvaardersplassen en het vooroeverproject. Dit gaat vooral over de productie, moerasontwikkeling,

waterkwaliteit en aquatische levensgemeenschappen en de link vissen – vogels. Vanuit die vraag zou het goed zijn als het onderzoek ook in de andere gebieden van Nationaal Park Nieuw Land gefaciliteerd kan worden. Dan gaat het om toestemming, vervoer, gebruik van een veldstation en eventueel overnachtingsmogelijkheid.

- Stichting Flevo-landschap geeft aan geen zicht te hebben op wensen van onderzoekers.
- Staatsbosbeheer: wensen liggen op het vlak van financiering voor onderzoek.

6.3. Conclusie onderzoeksfaciliteiten Nationaal Park Nieuw Land

Geconcludeerd kan worden dat er al veel geregeld is in de verschillende gebieden en door de verschillende beheersorganisaties m.b.t. onderzoeksfaciliteiten in het gebied Nationaal Park Nieuw Land. Algemeen kan gesteld worden dat de houding van de verschillende beheerderorganisaties tegenover onderzoek en onderzoekers positief is. De waarde van onderzoek wordt ingezien en onderzoekers zijn welkom. De mogelijkheden voor begeleiding vanuit de beheerdersorganisaties zijn er voldoende: verstrekken van informatie, rondleidingen geven, contactmomenten, etc. Daarnaast is maatwerk mogelijk.

Uit de inventarisatie blijkt dat de verschillen in aanbod tussen de beheersorganisaties wel groot zijn. Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten hebben al veel ervaring met onderzoek in het gebied en daar dus ook al meer voor afgesproken en geregeld, Stichting Flevo-landschap heeft daar tot nu toe minder mee te maken.

Duidelijk wordt waarin de beheersorganisaties verschillen, maar niet wat er op Nationaal Park Nieuw Land niveau gedaan wordt op die vlakken om dit meer te coördineren. Er blijkt nog geen uniform beeld m.b.t de onderzoeksfaciliteiten. Dit is in eerste instantie logisch omdat de onderzoeksfaciliteiten per gebied zijn ontstaan. Pas sinds enkele jaren wordt er gesproken van Nationaal Park Nieuw Land wat betekent dat er ook op dat schaalniveau gekeken kan worden naar overkoepelende onderzoeksfaciliteiten. Dit was een van de redenen om het onderwerp onderzoeksfaciliteiten mee te nemen in de verkenning naar een Kennisagenda Nationaal Park Nieuw Land.

6.4. Living lab Nationaal Park Nieuw Land

Een living lab is te definiëren als een onderzoeks-setting in een real-life omgeving, ofwel een real life omgeving met mensen in de echte wereld. “Een living lab bevindt zich op een afgebakende locatie waarin verschillende partijen gezamenlijk werken aan een innovatieve oplossing in een levensechte setting. De ‘real-life’ omgeving is nodig om innovatieve oplossingen te ontwikkelen die in de complexiteit van het echte leven en de dagelijkse praktijk kunnen overleven.”²²

“Het gehele gebied Marker Wadden is te benaderen als een Living Lab, waar onderzoek en experimenten kunnen worden uitgevoerd door overheid, maatschappelijke organisaties,

²² www.rathenau.nl

kennisinstituten en bedrijfsleven. Een Living Lab nodigt uit om onderzoek te doen, innovaties te ontwikkelen en kennis ten toon te spreiden voor belangstellenden uit binnen- en buitenland. Door Marker Wadden als Living Lab te presenteren is de bedoeling meer kennis te generen en te verspreiden.”²³

Door het Nationaal Park Nieuw Land te benaderen als living lab ontstaan mogelijkheden om alle onderdelen van het vliegwiel in samenhang met elkaar te onderzoeken en dus om op Nationaal Park niveau onderzoek te doen. In een van de interviews werd het idee van het living lab verwoord als een bepaalde houding vanuit het park: een houding dat iedereen die iets wil onderzoeken dat mag doen. Daarnaast werd benoemd dat het Nationaal Park als living lab kan ook leiden tot start ups. De coördinator Nationaal Park Nieuw Land heeft een belangrijke taak om ook als coördinator van het living lab op te treden, overzicht te houden, verbanden te leggen en mogelijke verbanden te signaleren en vervolgens te laten onderzoeken.

6.5. Aanbevelingen

- Biedt de **bestaande onderzoeksfaciliteiten** aan vanuit het **Nationaal Park Nieuw Land**, niet vanuit een gebied of een beheersorganisatie. Zorg voor een **eenduidig aanbod en beleid**.
- Geef de aan te stellen **kwartiermaker** hier een **rol** in, en maak deze persoon het eerste aanspreekpunt voor geïnteresseerde onderzoekers. De coördinator kan dan vervolgens conform zijn rol bekijken wat gewenste onderzoeksfaciliteiten zijn en hoe deze te organiseren.
- **Zorg voor openbare data (open access) op Nationaal Park niveau.** Openbare data maakt het voor onderzoekers gemakkelijker om onderzoek te gaan doen in/voor het gebied. Bovendien is het in een aantal gevallen een vereiste voor subsidies, zoals bijvoorbeeld Horizon Europe. Op dit moment is de toegang tot data wisselend geregeld.
- **Maak inzichtelijk waar aan behoefte is als het gaat om onderzoek op Nationaal Park niveau.** Dat gebeurt door middel van de op te stellen kennisagenda, dus zorg dat deze gecommuniceerd wordt en gemakkelijk vindbaar is.
- **Organiseer gezamenlijke interactiemomenten over onderzoek als Nationaal Park.** Maak hiervoor een programma in de tijd, waarbij rekening gehouden kan worden met actualiteiten. Dit is een van de bestaande wensen en wordt vanuit andere kennisagenda's ook nadrukkelijk aangeraden. Neem hierin de al bestaande communicatie uitingen mee, zoals bijvoorbeeld het KIMA-congres. Bekijk of deze verbreed kan worden. Zoek hierin de betekenis van het onderzoek voor het Nationaal Park op, en vertel ook vanuit dat oogpunt
Er zijn veel soorten mogelijkheden voor gezamenlijke kennisuiting, denk aan summerschools, symposia, colleges, lezingen, cursussen, nieuwsbrieven, e.d. Zo heeft bijvoorbeeld de Waddenacademie het gebruik om jaarlijkse symposia in het gebied te organiseren voor een breder publiek waar onderzoeksthema's centraal staan. Een

²³ Midterm Review Kennis en Innovatieprogramma Marker Wadden (KIMA) 2019

voorbeelden is het symposium duurzaam toerisme in het Waddengebied²⁴, Symposium terpen- en wierdenlandschap, Symposium 50 jaar Lauwersoog, et cetera.

- Benader Nationaal Park Nieuw Land als **een living lab** om alle onderdelen van het vliegwiel in samenhang met elkaar te onderzoeken. Geef de coördinator hiervoor de taak om overzicht te houden, en verbanden te leggen.

6.5.1. **Takenpakket kwartiermaker kennisagenda Nationaal Park Nieuw Land**

Wat betekent dit voor het takenpakket van de kwartiermaker?

Takenpakket kwartiermaker:

- Stelt een eenduidige aanpak en beleid voor het faciliteren van onderzoek in Nationaal Park Nieuw Land op.
- Maakt inzichtelijk waar behoefte aan is qua onderzoek, dus de coördinator zorgt voor communicatie van de op te stellen kennisagenda.
- Is eerste aanspreekpunt onderzoekers (afhankelijk van type onderzoek kan de taak als aanspreekpunt wellicht bij een van de beheerders belegd worden).
- Organiseert interactiemomenten voor kennisdeling meerdere keren per jaar
- Coördineert het living lab Nationaal Park Nieuw Land.

²⁴ <https://www.waddenacademie.nl/organisatie/symposia>

7. Samenwerkingspartners kennis en onderzoek Nieuw Land

Naast de acht partners van Nationaal Park Nieuw Land (Stichting Flevo-landschap, Gemeente Almere, Gemeente Lelystad, Waterschap Zuiderzeeland, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Rijkswaterstaat IJsselmeergebied, en Provincie Flevoland) zijn er andere partijen en organisaties breder in Nederland en uit de directe omgeving interessant voor de kennisagenda en het onderzoek in Nationaal Park Nieuw Land. Dit zijn andere overheden, (maatschappelijke) organisaties en kennisinstellingen. In dit hoofdstuk brengen we deze organisaties in beeld naar aanleiding van de inzichten uit de deskstudy en interviews. In 7.1 gaan we in op de organisaties in de omgeving van Nationaal Park Nieuw Land en de relevante kennisagenda's. In 7.2 wordt ingegaan op relevante kennisinstellingen. In 7.3 gaan we op de community Marker Wadden en in 7.4 gaan we in op lessen die we kunnen leren van een het lectoraat IJsselmeergebied. Het hoofdstuk wordt afgesloten met advies en inzicht in wat dit kan betekenen voor het takenpakket van de aan te stellen coördinator.

7.1. Organisaties en kennisagenda's relevant voor Nationaal Park Nieuw Land

7.1.1. Relevante organisaties voor Nationaal Park Nieuw Land

Er zijn binnen Nationaal Park Nieuw Land al veel organisaties waar op onderdelen (bijvoorbeeld de Oostvaardersplassen) tot nu toe mee wordt samengewerkt. Deze organisaties, bijvoorbeeld voor afstemming over de beheerplannen Oostvaardersplassen en Lepelaarsplassen en voor de jaarlijkse conferentie Markermeer-IJmeer, zijn benoemd in bijlage 8.5.

De genoemde organisaties in de bijlage zijn in veel gevallen relevant voor de kennisagenda Nationaal Park Nieuw Land. Onderdelen van kennisvragen kunnen met behulp van of in samenwerking met deze organisaties uitgewerkt worden. Helemaal voor de combinatie tussen wetenschappelijk en praktijkgericht onderzoek kan het voorkomen partijen uit deze lijst te betrekken.

Ook maken de genoemde partijen mogelijk onderdeel uit van de op te stellen kennis community en zullen ze voor een groot deel ook de doelgroepen zijn voor de interactiemomenten over kennis en onderzoek Nationaal Park Nieuw Land.

7.1.2. Relevante kennisagenda's voor Nationaal Park Nieuw Land

Relevante kennisagenda's die al opgesteld zijn en waar aan gewerkt wordt in de regio zijn onder andere:

- Kennis- en Innovatieprogramma Marker Wadden (KIMA).
- Onderzoeksagenda Oostvaardersplassen.
- Kennisagenda IJsselmeergebied.
- Kennisagenda Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW).

Het gebied van Nationaal Park Nieuw Land maakt onderdeel uit van de genoemde kennisagenda's, of de kennisagenda's vallen onder het gebied van het Nationaal Park (KIMA en Oostvaardersplassen). Het is noodzakelijk voor de op te stellen kennisagenda Nationaal Park Nieuw Land goed af te stemmen met de andere relevante kennisagenda's in het gebied om een gedragen kennisagenda te ontwikkelen.

In deze rapportage is op basis van de deskstudy en interviews met contactpersonen bij de genoemde kennisagenda's hiermee zoveel mogelijk rekening gehouden. Het vliegwiel dat beschreven is in hoofdstuk 2 biedt ruimte voor de thema's en onderdelen benoemd in de andere kennisagenda's.

Voor de kennis community zijn dit relevante partijen en personen. Datzelfde geldt voor de kennisdeling. Bij momenten van kennisdeling vanuit Nationaal Park Nieuw Land zou het mooi zijn de inhoud van de verschillende kennisagenda's te bundelen en overstijgend te agenderen. Dat bijvoorbeeld duidelijk wordt wat een onderzoek in de Oostvaarderplassen of Marker Wadden betekent voor het gebied.

7.2. Kennisinstellingen voor onderzoek Nationaal Park Nieuw Land

Relevante kennisinstellingen en, indien beschikbaar, contactpersonen, om mee samen te werken voor de op te stellen kennisagenda Nationaal Park Nieuw Land, en voor het uitvoeren van het onderzoek zijn:

Categorie kennisinstelling	Naam kennisinstelling	Personen
Universiteiten	Erasmus Universiteit Rotterdam	Geert Thijsman
	Wageningen University and Resource	Bas Breman, Bram de Vos, Wim de Haas, Friso van der Zee, Jeroen Veraart, Voor reflectie op governance: de nature policy of governance and policy groepen van de WUR: Machiel Lamers, Katrien Termeer, Esther Turnhout, Bas Arts
	Rijksuniversiteit Groningen	F. Sijtsma, Agnes van den Berg, Han Olf, Chris Smits
	Universiteit van Amsterdam	Harm van der Geest, Piet Verdonschot, Franciska de Vries
	Universiteit Utrecht	Mariet Hefting, Martijn van der Steen
	Radboud Universiteit Nijmegen	Noelle Aarts, Sarian Kosten

Hogescholen	Aeres Hogeschool	Dinand Ekkel
	Van Hall Larenstein	Er zijn geen relevante contactpersonen naar voren gekomen uit het onderzoek.
MBO ²⁵		Er zijn geen relevante contactpersonen naar voren gekomen uit het onderzoek.
Overige kennisinstellingen	Nederlands Instituut voor Ecologie	Bart Nolet, Liesbeth Bakker, Kenneth Rijdsijk
	Deltares	Sacha de Rijk
	International land and water resources institute (il&wri)	Er zijn geen relevante contactpersonen naar voren gekomen uit het onderzoek.
	Nederlandse School voor Openbaar Bestuur ²⁶	Er zijn geen relevante contactpersonen naar voren gekomen uit het onderzoek.

Voor goed wetenschappelijk onderzoek, maar ook praktijk en toegepast onderzoek, is het goed verschillende kennisinstellingen te betrekken bij Nationaal Park Nieuw Land. De hierboven beschreven kennisinstellingen zijn relevant voor Nationaal Park Nieuw Land enerzijds voor het opstellen en uitwerken van de kennisagenda, en anderzijds voor het uitvoeren van het onderzoek zelf.

Dit zullen de partijen zijn die samen met bijvoorbeeld de beheersorganisaties de resultaten communiceren op de congresdagen en wellicht tijdens de bijeenkomsten van de kennis community.

7.3. Opbouw community Marker Wadden

Naast het opbouwen van de kennis community met de gebruikelijke partners zoals relevante kennis- en onderwijsinstellingen, overheden en beheerders, kan je je community ook uitbreiden met vrijwilligers die helpen bij beheer en monitoring en die meer toegepaste praktijkkennis hebben. Bij de Marker Wadden wordt zo'n community vorm gegeven door middel van schippers en eilandwachters. Je kan alleen per boot de Marker Wadden bezoeken. Daarom bieden oudere, vaak gepensioneerde mensen met ervaring zich aan als vrijwillige schipper. Bijkomend voordeel is dat dit goedkoper is dan professionele schippers inhuren. Een andere belangrijke groep vrijwilligers betreft de eilandwachters. Zij verblijven een week op de Marker Wadden en functioneren als gastheer/vrouw voor bezoekers. Omdat de Marker Wadden niet in aanmerking komt voor een beheersubsidie,

²⁵ Bijvoorbeeld opleidingen op het gebied van visserij en vissers.

²⁶ Bijvoorbeeld voor reflectie op de in te richten governance. Maar dit onderdeel past wellicht beter bij onderzoeksgroepen van de WUR, zie hierboven.

nemen de eilandwachters ook beheer- en onderzoekstaken voor hun rekening. Door mensen op deze manier actief bij het gebied te betrekken, bouw je een structurele verbinding met de maatschappij op.

Natuurmonumenten heeft vanuit het subsidieprogramma Leader Flevoland een bedrag van €500.000 toegekend gekregen om de community vorm te geven en om te zorgen dat er een goede ontvangst- en beheerruimte op Marker Wadden komt. Het subsidieprogramma zet zich in voor het bevorderen van sociale cohesie, het verbeteren van de relatie tussen stad en platteland en het versterken van de recreatieve mogelijkheden op het platteland. De financiële bijdrage van € 500.000,- is voor de helft afkomstig vanuit Brussel. Daarnaast wordt er €50.000 als cofinanciering bijgedragen door de gemeente Lelystad en €200.000 door de provincie Flevoland. Natuurmonumenten heeft al eerder ervaring met dit community concept opgedaan. Op het Zuid-Hollandse eiland Tiengemeten is er een vergelijkbare vrijwilligersorganisatie van 150 mensen actief.

Vier lessen publieke betrokkenheid onderzoek waterkwaliteit uit het rapport Open science op de oever - Publieke betrokkenheid bij onderzoek naar waterkwaliteit van het Rathenau Instituut²⁷:

Wij destilleerden vier lessen om de publieke betrokkenheid bij het onderzoek naar waterkwaliteit verder te ontwikkelen. Les 1: investeer in publieke betrokkenheid om de opbrengsten ervan te vergroten. Diverse onderdelen, zoals het bereiken van een diverse groep deelnemers en het valideren van de data, kosten aanzienlijke investeringen in tijd en geld om ze goed te doen. Les 2: betrek deelnemers intensiever als het doel is om het proces van kennisontwikkeling te democratiseren. Deelnemers hebben vaak weinig zeggenschap over het onderzoek waar ze aan bijdragen, dat kan toenemen wanneer ze intensiever betrokken zijn. Les 3: laat publieke betrokkenheid een extra stimulans zijn voor de toepassing van kennis. Publieke betrokkenheid geeft de verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat de betrokkenen profijt hebben van hun participatie.

²⁷ Het gehele onderzoeksrapport is te vinden via: <https://www.rathenau.nl/nl/vitale-kennisecosystemen/open-science-op-de-oever>

7.4. Lessen vanuit de oprichting van het lectoraat ‘Waardevolle ecologie en duurzaam gebruik IJsselmeergebied’

Momenteel werken Aeres Hogeschool en Rijkswaterstaat samen aan het oprichten van het lectoraat ‘Waardevolle ecologie en duurzaam gebruik IJsselmeergebied’ (vanaf nu lectoraat IJsselmeergebied). In deze paragraaf gaan we in op wat er geleerd kan worden van het lectoraat IJsselmeergebied voor het mogelijk op te stellen lectoraat Nationaal Park Nieuw Land, bijvoorbeeld met betrekking tot de financiering van het lectoraat, de werkafspraken, de koppeling met het lesprogramma van Aeres Hogeschool, en dergelijke.

7.4.1. Financiering van het lectoraat IJsselmeergebied

Voor de financiering van het lectoraat IJsselmeergebied wordt een subsidieaanvraag ingediend onder L.INT – SIA – NWO. Dit is een subsidie van het NWO specifiek gericht op lectorposities bij instituten. In hoofdstuk 5 is deze optie reeds aan bod gekomen.

7.4.2. Werkafspraken lectoraat IJsselmeergebied en Rijkswaterstaat

Het lectoraat IJsselmeergebied start op 1 januari 2021 en eindigt op 31 december 2024. De lector zal gemiddeld 16 uur per week werkzaam zijn bij Hogeschool Aeres en 16 uur per week bij Rijkswaterstaat. Dat betekent dat de lector vermindering van de werktijd van 16,4 uur zal aanvragen bij de huidige werkgever, Rijkswaterstaat. Er is dus geen sprake van detachering en de verantwoordelijkheden blijven verdeeld. De mogelijkheid om een samenwerkingsovereenkomst op te stellen wordt verkend.

7.4.3. Aansluiting lesprogramma lectoraat IJsselmeergebied

In de stukken van het lectoraat IJsselmeergebied staat beschreven hoe aangesloten wordt bij het onderzoeksprogramma van Aeres Hogeschool: *“De rode draad in de onderzoeksprogramma’s van de Aeres Hogeschool is “Leefbaarheid van onze steden en hun omgeving”. Het IJsselmeergebied is bij uitstek een gebied waar mensen die in de grote steden wonen langs, in of op recreëren. Steeds meer onderzoek laat de toegevoegde waarde van natuurlijke omgeving in de directe nabijheid voor leefbaarheid de mens in metropolen zien. Voor het lectoraat belangrijke onderzoeksthema’s van Aeres zijn: veerkracht van natuurlijke bronnen; vitaliteit stad en land; en samenwerken en governance. Wat betreft expertise is binnen het onderwijsteam van Toegepaste Biologie veel ecologische expertise aanwezig. Met dit lectoraat kan deze expertise optimaal worden ingezet in het onderzoeksprogramma. Het onderwijs curriculum van ‘toegepaste biologie’ sluit goed aan bij de centrale kennisvraag in het lectoraat. Tevens heeft Hogeschool Aeres het voornemen om een nieuwe studierichting aan het curriculum toe te voegen: Aarde en Klimaat. Ook deze studierichting sluit goed aan bij het lectoraat.”*²⁸

7.4.4. Conclusies lectoraat IJsselmeergebied

De informatie van het lectoraat IJsselmeergebied is goed te gebruiken voor het opzetten van een lectoraat kennisagenda Nationaal Park Nieuw Land. Bij interesse in het aanbod van Aeres Hogeschool om een lectoraat hiervoor op te zetten kan gebruik worden gemaakt van dezelfde subsidiemogelijkheid bij het NWO. De werkafspraken tussen Rijkswaterstaat en

²⁸ Uit: Concept lectorprogramma Waardevolle ecologie en duurzaam gebruik IJsselmeergebied’, 30 juni 2020.

Aeres Hogeschool voor het lectoraat IJsselmeergebied kunnen aanknopingspunten bieden voor het lectoraat Kennisagenda Nationaal Park Nieuw Land evenals de inhoudelijke aansluiting op het onderzoeksprogramma van Aeres Hogeschool.

Indien er gebruik gemaakt gaat worden van de subsidieaanvraag is een aandachtspunt dat er duidelijk moet worden omschreven in de subsidieaanvraag wat de toegevoegde waarde is van het nieuwe beoogde lectoraat ten opzichte van de eerder aangestelde lectoraten.

7.5. Advies m.b.t. samenwerkingspartners kennisagenda en onderzoek Nieuw Land

- Zoals uit voorgaande informatie is op te maken zijn er veel partijen geïnteresseerd of betrokken bij/in Nationaal Park Nieuw Land. Voor de kennisagenda Nationaal Park Nieuw Land is het aan te bevelen **deze partijen gecoördineerd te betrekken in kennis en onderzoek**. Dit geldt voor de relevante organisaties, kennisagenda's en kennisinstellingen. Het is aan te bevelen uit te werken wanneer partijen betrokken zouden moeten worden. Beleg de taak bij de coördinator om **contact te houden met de verschillende organisaties en hun interesse en mogelijkheden te bespreken**.
- Geef de aan te stellen kwartiermaker de taak om de partijen uit **te nodigen voor de kennis community Nieuw Land** en voor **deelname aan de congressen over onderzoek**.
- Indien er besloten wordt tot het oprichten van een community en lectoraat wordt geadviseerd in gesprek te gaan met de genoemde partijen in 7.3 en 7.4 om lessen daar uit te kunnen trekken.

7.5.1. Takenpakket kwartiermaker

Wat betekent dit voor het takenpakket van de kwartiermaker?

Takenpakket kwartiermaker:

- Coördineert en betreft actief de partijen bij de kennis community Nieuw Land en werkt uit wanneer welke partijen te betrekken.
- Gaat met de verschillende partijen in gesprek over interesses en mogelijkheden.
- Nodigt actief de partijen uit voor de interactiemomenten over kennis en onderzoek.

8. Bijlagen

In dit hoofdstuk is de volgende informatie toegevoegd:

- 8.1 Overzicht bestudeerde documenten deskstudy
- 8.2 De deskstudy
- 8.3 De respondenten van de interviews
- 8.4 De financiering van het lectoraat
- 8.5 De organisaties in de omgeving Nationaal Park Nieuw Land

8.1 Overzicht bestudeerde documenten deskstudy

Bestudeerde documenten²⁹:

- Ontwikkelingsvisie NPNL
- NPNL-werkplan 2020
- Onderzoeksagenda Oostvaardersplassen
- 'Establishing a Research Agenda between Wageningen University & Research and the 'New Style' National Parks of the Netherlands
- Diverse documenten m.b.t. lopend onderzoek in NPNL en één pre-proposal
- Diverse gespreksverslagen m.b.t. lopend onderzoek in NPNL en de onderzoeksagenda
- Agenda IJsselmeergebied 2050
- Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW)
- LIFE IP Deltanatuur
- Horizon Europe (2021 - 2030)
- Trilaterale onderzoeksagenda voor het Waddengebied en het Werelderfgoed
- Masterplan Nationaal Park Hoge Kempen

²⁹ De genoemde documenten zijn door de opdrachtgever verstrekt.

8.2 Deskstudie

In dit hoofdstuk zetten we uiteen wat er op dit moment aan onderzoek gebeurt en de ideeën die er over een onderzoeksagenda voor Nationaal Park Nieuw Land (NPNL) bestaan. Dit doen we aan de hand van een analyse van een aantal documenten die we relateren aan de ontwikkelingsvisie. In het onderstaande presenteren we eerst kort ambities, de verhaallijnen, en ruimtelijke perspectieven zoals deze genoemd staan in de ontwikkelingsvisie. Daarna gaan we kort in op het Werkplan. In paragraaf 2 schetsen we de bredere beleidscontext. In paragraaf 3 gaan we in op andere onderzoeksagenda's en daaraan gerelateerde documenten. Vervolgens zetten we in 4 uiteen wat er al aan onderzoek gebeurt in het nationaal park. We sluiten af met de conclusies van de documentenanalyse.

De ontwikkelingsvisie nader beschouwd

In het onderstaande analyseren we de ontwikkelingsvisie van NPNL, omdat deze richtinggevend is voor de ontwikkeling van het nationaal park en dus handvatten biedt voor de ontwikkeling van de onderzoeksagenda. We verkennen de ambitie, verhaallijnen en ruimtelijke perspectieven. Vervolgens brengen we deze bij elkaar in een tabel. We analyseren per verhaallijn welke kernbegrippen en maatschappelijke thema's daarbij passen en in welke verhaallijnen de kernwaarden van NPNL (avontuurlijk, open, levendig, innovatief en toonaangevend) terugkomen. Op basis van deze tabel doen we een voorstel voor 6 thema's die we gebruiken om de andere documenten mee te analyseren.

Tien ambities

De ambitie van NPNL is om van vier natuurgebieden één Nationaal Park te maken. Een gebied dat zich kenmerkt als vogelparadijs van internationale betekenis. Uit deze ambitie zijn twee opgaven geformuleerd: 1) het vergroten, verbinden en versterken van de natuur 2) royaal ruimte bieden aan natuurbeleving. Deze ambitie is verder uitgewerkt in tien ambities:

1. Vier natuurgebieden ontwikkelen zich tot één Nationaal Park Nieuw Land: van vier natuurgebieden één Nationaal Park te maken. Een gebied dat zich kenmerkt als vogelparadijs van internationale betekenis. Een park dat ook als zodanig kan worden beleefd.
2. Nieuw Land wordt versterkt als vogelparadijs van internationale betekenis. De natuur staat in een Nationaal Park voorop. Nieuw Land is in 2040 een prachtige natuurlijke omgeving van land en water, bijzonder vanwege de vele vogelsoorten die er jaarrond of gedurende een deel van het jaar verblijven. Samen met het IJmeer vormt het Markermeer een van de weinige ijsvrije zoetwatermeren in de gematigde klimaatzone. Voor veel vogelsoorten is zo'n zoetwatermeer onmisbaar.
3. Nieuw Land ontwikkelt zich tot een avontuurlijke vrijetijdsbestemming voor 2 miljoen bezoekers per jaar. Door haar unieke ligging in de metropoolregio Amsterdam, met Lelystad en Almere om de hoek, draagt NPNL bij aan de kwaliteit van het leven van miljoenen inwoners in een wijde omgeving. Dit vraagt om sterk verbeterde toeristisch-recreatieve voorzieningen en infrastructuur, aansluitend op de verwachtingen van de bezoekers, met voldoende variatie en geënt op het avontuurlijke karakter van het gebied.

4. Nieuw Land draagt bij aan de kwaliteit van leven en de ontwikkelingskansen in de Metropoolregio Amsterdam (zie hierboven).
5. Nieuw Land ontwikkelt zich flexibel en adaptief. Deze ambitie gaat over de governance van het park. NP NL organiseert de samenwerking tussen de acht partners in de vorm van een programmabureau onder leiding van een stuurgroep. Waar mogelijk sluit NP NL aan bij aanverwante beleidsopgaves en de daaraan verbonden programma's, op een manier dat alle partijen en belangen er sterker uitkomen. Deze aanpak draagt ook bij aan de financiële stabiliteit. Ook de samenwerking in concrete uitvoeringsprojecten wordt per project, gebiedsgericht, vormgegeven.
6. Nieuw Land staat open voor ideeën en initiatieven uit de samenleving. Deze ambitie wordt niet verder uitgewerkt, maar onder ruimtelijk perspectief 9 "Nieuwland verbindt stad en natuur" / "uitnodiging aan de regio" staat: partijen uit de regio kunnen op vele manieren bij de ontwikkeling van NP NL aanhaken. NP NL nodigt partijen daartoe uit en doet enkele suggesties.
7. Nieuw Land geeft en levert energie. Deze ambitie wordt ook niet expliciet toegelicht. Wel wordt geteld dat: Nieuw Land wat betreft exploitatie en beheer in 2030 klimaatneutraal is. En dat daarvoor een grootschalige opwekking van schone energie nodig is. Binnen de grenzen van het Nationaal Park is dat een optie als een combinatie haalbaar blijkt met maatregelen die de natuur en de natuurbeleving verbeteren. Onder ruimtelijk perspectief 8 "Nieuw Land ontwikkelt zich als duurzaam Nationaal Park" / "duurzame energie" staat dat de ambitie van Nieuw Land is om niets af te wentelen op toekomstige generaties. In de ontwikkelingsvisie wordt een eerste verkenning gemaakt van mogelijkheden van grootschalige opwekking van zonne-energie.
8. Nieuw Land is financieel stabiel. Dit valt onder ambitie 5.
9. Nieuw Land heeft een heldere organisatiestructuur. Ook deze is uitgewerkt onder ambitie 5.
10. Nieuw Land is van alle Nederlanders. Deze ambitie wordt niet expliciet uitgewerkt. Het gaat erom dat iedereen de natuur moet kunnen beleven, dat NP NL toegankelijk en bekend is onder Nederlanders. In aanvulling op hun eigen programma's gaan de acht gebiedspartners gezamenlijke financiering-, educatie-, marketing en onderzoeksactiviteiten ontplooiën om van Nationaal Park Nieuw Land een park te maken voor en van alle Nederlanders.

Vier verhaallijnen

Manmade natuur in een voormalige binnensee

Dit is het verhaal van het ontstaan van de natuur in het door de mens drooggelegde land. Nieuw Land vertelt hiermee ook het verhaal van de eeuwenlange strijd tegen het water, het bewoonbaar maken van de delta en het wonen op de bodem van de Zuiderzee. De aanleg van de Marker Wadden spreekt tot de verbeelding als een volgende stap in dit Flevolandse avontuur. Zonder de mens geen Nieuw Land, en tegelijkertijd neemt de natuur een eigen loop en kent ze geen vastgestelde grenzen. Bijvoorbeeld bij de Blocq van Kuffeler en op de Marker Wadden beleven de bezoekers hoe we enkele decennia geleden Flevoland hebben gemaakt, een van de grootste waterbouwkundige projecten ter wereld. Een verhaal waarin tot uiting komt hoe toonaangevend Nederland is op het gebied van waterbouw en civiele techniek. Bezoekers ervaren de autonome kracht van de natuur en de invloed van de mens.

De grote vogeltrek

Dit verhaal neemt ons mee in Nieuw Land als leefomgeving en thuishaven van een grote variëteit aan vogels. Je kunt hier grote populaties vogels aantreffen. Hier zie je ganzen- en eendensoorten. Verschillende roofvogels zoals de buizerd en de torenvalk leven in dit gebied, met de terugkeer van de zeearend in Nederland als mijlpaal. Bedreigde vogels floreren weer. Vogelaars spotten vele zeldzame soorten. Vooral de grote vogeltrek blijft fascineren: de duizenden kilometers die blauwborsten, visdieven, lepelaars en andere trekvogels jaarlijks afleggen over de Oost-Atlantische flyway, met een bestemming of tussentijdse rustplek in Nieuw Land. Er valt hier nog veel onderzoek naar te doen. Tegelijk maakt de vogeltrek de internationale ecologische waarde van Nieuw Land voor een groot publiek aanschouwelijk.

Dynamische wetlands

Internationaal wordt gesproken over de wetlands van Flevoland. Wetlands zijn gebieden op de grens van land en water met een grote ecologische dynamiek en diversiteit. De mate waarin die kansen tot hun recht komen, hangt nauw samen met de ruimtelijke inrichting en de daaraan verbonden waterpeildynamiek. In Nieuw Land wordt veel kennis opgedaan over de ecologie van de wetlands, via de natuurontwikkeling zelf en het onderzoek naar de effecten. Dit verhaal laat zich niet eenvoudig vertellen voor een groot publiek. Het is technisch en complex van aard. Maar bezoekers ervaren wel de dynamiek van de natuur: landschappen die veranderen, eilanden die ontstaan, de grazers die zich door de ruigte bewegen. Het verhaal van de dynamische wetlands vertelt hen over de natuurlijke processen hierachter.

Mens en natuur in de metropoolregio

Dit verhaal laat zien hoe mens en natuur elkaar continu beïnvloeden en inspireren. De landschappen zijn voortdurend in verandering, niet in de laatste plaats dankzij die wisselwerking tussen mens en natuur. Nieuw Land straalt optimisme uit: hier werken we als samenleving aan verbetering van de natuur (biodiversiteit en kwaliteit). We doen dat omdat we ons verantwoordelijk voelen voor de staat van de natuur, maar ook omdat we er als samenleving direct baat bij hebben. Nieuw Land draagt bij aan de gezondheid en het welzijn van de bewoners in de metropoolregio Amsterdam. Het draagt bij aan het vestigingsklimaat en daarmee aan de economische ontwikkeling. De interactie tussen mens en natuur is kortom een verhaal dat onlosmakelijk met Nieuw Land is verbonden.

Negen ruimtelijke perspectieven

Natuurkernen, natuurlint en dijken vormen de ruimtelijke structuur van het Nationaal Park. Binnen deze structuur zijn negen ruimtelijke perspectieven gedefinieerd die een eerste stap vormen in de verdere ontwikkeling van Nieuw Land:

1. **Ondieptes en eilanden:** In het Markermeer is nog 3500 hectare aan eilanden en ondieptes nodig. Deze hebben tegelijk een belangrijke rol in het verbinden van de natuurkernen. Ze versterken ook de natuurbeleving: ze brengen meer variatie in het oeverlandschap en kunnen aanleiding geven voor vaardoelen, strandrecreatie of kleinschalige verblijfsrecreatie.
2. **Top 12 mooiste plekken:** Nieuw Land kent vele mooie plekken en uitzichtpunten. De 12 mooiste krijgen een goede aansluiting op het recreatieve routenetwerk. Waar mogelijk worden directe relaties gelegd met de natuurkernen, met uitzichtpunten of met een pad waarop je er toch even in de natuurkern kunt begeven.
3. **Netwerk van entrees:** De bereikbaarheid en de toegankelijkheid van het Nationaal Park worden verbeterd. Netwerken worden gecompleteerd en de natuurbeleving langs de routes, zowel naar als binnen Nieuw Land, wordt versterkt. We werken aan aantrekkelijke routes en een samenhangend netwerk van ontvangst.
4. **Vijf kilometer Knardijk Belvédère:** Vanaf de Knardijk is Nationaal Park Nieuw Land in zijn volle glorie te beleven. De dijk kan gezien worden als dijkpark met spectaculaire uitzichten over de landschappen.
5. **Vijftig kilometer Parkway:** De Oostvaardersdijk en Houtribdijk worden samen met de Knardijk de belvédères van Nieuw Land. Bestaande stopplekken worden aantrekkelijker en nieuwe interessante plekken worden gemarkeerd.
6. **A6: etalage voor 60.000 kijkers:** De Oostvaardersdijk en Houtribdijk worden samen met de Knardijk de belvédères van Nieuw Land. Bestaande stopplekken worden aantrekkelijker en nieuwe interessante plekken worden gemarkeerd.
7. **Tien bijzondere belevingen:** Het veelzijdige gebied met de bijzondere ontstaansgeschiedenis kan het beste gekarakteriseerd worden als 'avontuurlijk'. Dit avontuurlijke karakter is uniek voor de Nederlandse natuur en dit mag zichtbaar en voelbaar zijn. Het is van belang dat het avontuurlijke bereikbaar is en dat mensen zich welkom voelen.
8. **Duurzame energie:** De ambitie van Nieuw Land is om niets af te wentelen op toekomstige generaties. Veel duurzaamheidsaspecten worden integraal onderdeel van de ontwikkeling en exploitatie. Op één aspect is de ambitie van 'niet afwentelen' een enorme uitdaging, namelijk het neutraliseren van de CO₂-footprint van de aanleg aan alle eilanden en ondieptes.
9. **Uitnodiging aan de regio:** De ontwikkeling van Nieuw Land en de status van Nationaal Park zijn voor de wijde regio van grote betekenis. Partijen in de regio kunnen daar op veel verschillende manieren bij aanhaken. Wij nodigen ze daartoe uit met enkele suggesties.

Een nadere beschouwing van deze eerste stappen in de verdere ontwikkeling van NP NL, laat zien dat in eerste instantie vooral wordt ingezet op ambities 3, 4, 6 en 10. Beleving, toegankelijk, aantrekkelijk en bekend maken staan centraal in 7 van de 9 de ruimtelijke perspectieven. Dit roept de vraag op of dit recht doet aan de ontwikkeling van de andere

ambities en de hoofdambitie om van NP NL één Nationaal Park dat zich kenmerkt als vogelparadijs van internationale betekenis te maken.

Daarnaast laat deze analyse zien dat de verhaallijnen ruimte bieden voor een aantal voor NP NL belangrijke maatschappelijke thema's, maar dat thema's als de energietransitie, stikstof, zoet watervoorraad, duurzaamheid, voorlichting en onderwijs in de verhaallijnen nog niet duidelijk naar voren komen. Wat betreft de energietransitie is er wel een ambitie en een ruimtelijk perspectief geformuleerd. De andere belangrijke thema's hebben nog geen plaats in de ontwikkelingsvisie.

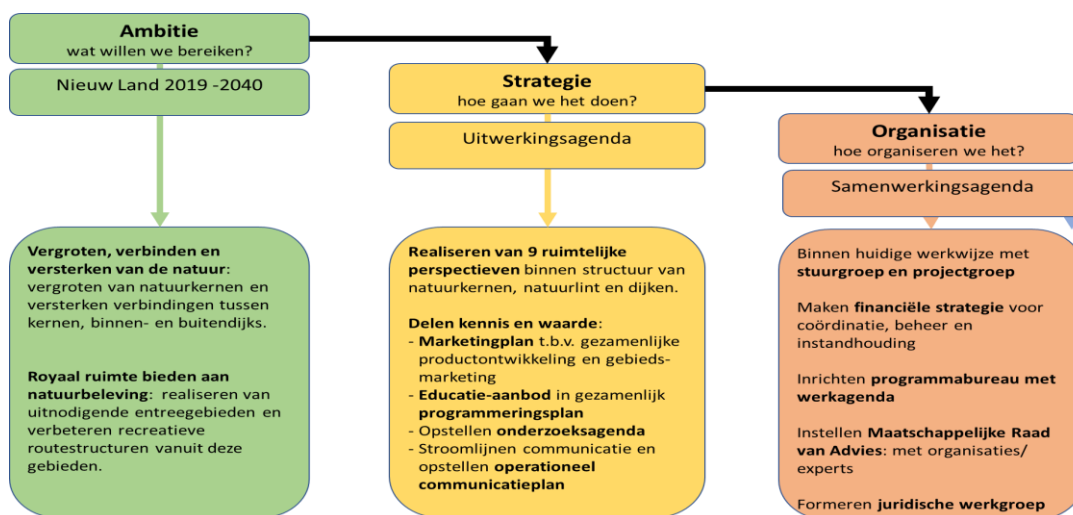
Hetzelfde geldt min of meer voor de kernwaarden van NP NL avontuurlijk, open, levendig, innovatief en toonaangevend. Deze kernwaarden komen nog niet duidelijk terug in de verhaallijnen en ook is niet heel duidelijk hoe de verhaallijnen daaraan kunnen bijdragen. Gedeeltelijk komen deze begrippen terug in de ambities en impliciet in de ruimtelijke perspectieven.

De ambities en verhaallijnen staan los van elkaar. De verhaallijnen zijn onderling ook nog niet verbonden. Ze staan los van elkaar. De ruimtelijke perspectieven dragen slechts heel beperkt bij aan het behalen van de ambities. Daarnaast zien wij overlap in een aantal ambities.

Het werkplan NP 2020

Het werkplan (goedgekeurd door de stuurgroep op 12 maart 2020) biedt de volgende ordening in Ambities - Strategie - Organisatie. Ook hier is de ambitie van NP NL gebundeld in twee hoofdlijnen:

1. Vergroten, verbinden en versterken van natuur
2. Royaal ruimte bieden aan natuurbeleving.

figuur 5 Werkplan 2020

Bredere beleidscontext en andere onderzoeksagenda's

In deze paragraaf schetsen we de bredere beleidscontext. Zoals ook beschreven in 4.2 van de Ontwikkelingsvisie NPNL zijn er diverse beleidsprogramma's in uitvoering met relevantie voor Nationaal Park Nieuw Land. Ook kan er geleerd worden van andere onderzoeksagenda's. In het onderstaande gaan we achtereenvolgens in op de Trilaterale onderzoeksagenda voor het Waddengebied en het Werelderfgoed, de agenda IJsselmeergebied, Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW), LIFE IP Deltanatuur, Masterplan 20-40 Nationaal Park Hoge Kempen, Horizon Europe (2021 – 2030), Onderzoeksagenda Oostvaardersplassen, het rapport: "Establishing a Research Agenda between Wageningen University & Research and the 'New Style' National Parks of the Netherlands" en wat deze documenten betekenen voor de op te stellen onderzoeksagenda. De uitvoerings-, kennis- en innovatieagenda 2019-2020 IJsselmeer is meegenomen onder paragraaf 1.2.

Trilaterale onderzoeksagenda voor het Waddengebied en het Werelderfgoed

De Trilaterale Onderzoeksagenda is ontwikkeld door wetenschappers uit Nederland, Duitsland en Denemarken vanuit het streven om gemeenschappelijke toekomstige uitdagingen in kaart te brengen en te komen tot een bredere aanpak van trilateraal onderzoek. Het doel van de onderzoeksagenda is om de natuur- en cultuurwaarden in stand te houden en een duurzame koers uit te zetten voor natuurlijke, maatschappelijke en economische ontwikkeling. In de agenda wordt de behoefte aan een combinatie van interdisciplinair onderzoek vanuit diverse invalshoeken en gerichte samenwerking tussen wetenschappers, beleidsmakers, regionale bestuurders, het onderwijs en maatschappelijke organisaties benadrukt.

De trilaterale onderzoeksagenda vertrekt vanuit 3 uitdagingen:

1. Het Waddengebied als 'levend lab' voor interactie tussen mens en natuur:
Om de waarde van het Waddengebied voor toekomstige generaties te kunnen behouden, moet de traditionele kloof tussen natuur en cultuur worden overbrugd; maatregelen voor het behoud van de natuurwaarden moeten in een sociaal-economische context worden geplaatst. Omgekeerd moet bij sociale, culturele en economische initiatieven en ontwikkelingen in het Waddengebied expliciet rekening worden gehouden met de gevolgen voor de natuur.
2. Omgang met klimaatverandering en relatieve zeespiegelstijging:
De opwarming van de aarde, met de bijbehorende veranderingen in weerpatronen, zware stormen en een stijgende zeespiegel, zal de komende decennia en eeuwen waarschijnlijk doorzetten. Omdat tegelijkertijd de bodem daalt, kan de relatieve zeespiegelstijging nog verder toenemen.
3. Naar een duurzame kustregio:
Door een complexe wisselwerking tussen processen zoals klimaatverandering, energietransitie en demografische verandering is het Waddengebied in een fase van grote transitie terechtgekomen. Voor de toekomst is het een enorme opgave om de uitzonderlijke universele waarde van het Werelderfgoed Waddenzee in stand te houden en tegelijkertijd de bewoners goede sociaal-economische kansen te bieden. Er is behoefte aan goed onderbouwde beleidsplannen, maatregelen en incentives waardoor zowel het ecosysteem als de sociaal-economische structuren zich gedurende het transformatieproces kunnen ontwikkelen.

Omdat een programmatische, multidisciplinaire aanpak zoals beschreven in de bovenstaande uitdagingen kan leiden tot een nogal abstracte formulering van de onderzoeksvragen, worden deze geconcretiseerd in vier themalijnen:

- Klimaat, water, sedimenten en ondergrond.
- Ecologie, biodiversiteit en ruimtelijke processen.
- Cultureel erfgoed, identiteit en historische inbedding.
- Economie, samenleving en duurzame ontwikkeling.

Per themalijn worden enkele concrete onderwerpen voorgesteld die aangeven welke kennislacunes zo spoedig mogelijk moeten worden aangevuld om het Waddengebied goed te kunnen beheren.

De onderzoeksagenda voor het Waddengebied biedt inspiratie op het gebied van de living lab gedachte, interdisciplinair onderzoek en triple O samenwerking.

Agenda IJsselmeergebied 2050, Uitvoerings-, kennis- en innovatieagenda 2019-2020,

In de agenda IJsselmeergebied is de ambitie: in 2050 is het IJsselmeergebied een landschap van wereldklasse, een toekomstbestendig water- en ecosysteem en van vitaal economisch belang voor Nederland, vastgelegd. In 2018 hebben 60 partijen, waaronder de partners van NPDL, met de Gebiedsagenda IJsselmeer en dus met deze ambitie ingestemd. Het nationaal park is één van de benoemde projecten binnen de Agenda IJsselmeergebied 2050.

De agenda IJsselmeergebied kent drie ambities met onderliggende principes:

1. Landschap van wereldklasse
 - Cultuurhistorie als leidraad voor ruimtelijke ontwikkeling.
 - Ruimtelijke eenheid en diversiteit versterken.
 - Internationaal voorbeeld voor duurzame ontwikkeling in deltagebieden.
2. Toekomstbestendig water- en ecosysteem
 - Borgen waterveiligheid
 - Duurzaam gebruik strategische zoetwater- en drinkwatervoorraad.
 - Robuust ecosysteem in balans met waterbeheer en gebruiksfuncties.
 - Duurzame energiewinning met respect voor kernkwaliteiten.
3. Van vitaal economisch belang voor Nederland
 - Aansprekende en gedifferentieerde toeristisch-recreatieve bestemming.
 - Optimale bijdrage aan woon- en vestigingsklimaat van Nederland.
 - Sterke nautische economie en meer transport over water.

Naast ambities en principes kent de IJsselmeeragenda 2050 acht hoofdpogaven: ruimtelijke kwaliteit, energietransitie, recreatie & toerisme, duurzame visserij, verstedelijking, nautische economie, natuur- en waterkwaliteit, klimaatadaptatie (waterkwaliteit en zoetwater).

In de IJsselmeeragenda staat de opgave ruimtelijke kwaliteit centraal. Ruimtelijke kwaliteit is gedefinieerd als het geheel van belevingswaarde plus toekomstwaarde en gebruikswaarde. Dit is een definitie die van meerwaarde kan zijn voor NPDL. Zo omschreven valt ruimtelijke kwaliteit onder de thema's Man-made nature, één NP; Recreatie en toerisme, Mens en natuur in de metropoolregio; Duurzaamheid, energie.

Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW)

Rijkswaterstaat, Staatsbosbeheer en de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) werken in opdracht van de ministeries van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) en Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) samen aan de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW).

De Programmatische Aanpak Grote Wateren richt zich op toekomstbestendige grote wateren waar hoogwaardige natuur goed samengaat met een krachtige economie. Eén van deze grote wateren is het IJsselmeergebied. Het Nationaal Park Nieuw Land valt binnen dit gebied en wordt ook specifiek genoemd in twee projecten in de PAGW: Oostvaardersoevers en Marker Wadden.

De kern van de opgave voor het IJsselmeergebied is volgens de PAGW:

- Aanleg van ondiepwater zones en het creëren van geleidelijke land-water-overgangen.
- Herstel ecologische verbindingen tussen IJsselmeer, Waddenzee, rivieren en regionale wateren.
- Vergroten ecologische draagkracht door het vergroten van voedselbeschikbaarheid en het creëren paai-, rust- en broedgebied voor vis en vogels.
- Omgaan met zoutlast in het noordwestelijk deel door kwel en lekverliezen bij spuien en sluisen.

De PAGW spreekt over drie oplossingsrichtingen voor het IJsselmeergebied om de natuur robuuster te maken:

1. Kwaliteit van leefgebieden vergroten en ontbrekende leefgebieden toevoegen.
2. Diversiteit vergroten.
3. Ontsnippen.

De PAGW legt nadruk op dat alle maatregelen zoveel mogelijk “maatschappelijke en economische meerwaarde moeten hebben. Er ontstaat meer ‘beleefbare natuur’ voor bewoners en passanten. De kwaliteit van de leefomgeving neemt toe en daarmee verbetert het vestigingsklimaat voor wonen en ondernemers. Als het ecologisch functioneren van de grote wateren op orde komt, faciliteert dit de inpassing van maatschappelijke opgaven uit de gebiedsagenda’s, zoals: verstedelijking, transport, energieproductie en recreatie”.

Projectplan PAGW Kennisagenda (juni 2020)

Meerwaarde van een programmatische aanpak ten opzichte van het uitvoeren van losse projecten is het delen van bestaande en nieuwe kennis en leerervaringen in die projecten en het samen oppakken van nieuwe kennisvragen voor ontwerp en evaluatie van projecten.

- Antwoorden op die vragen dragen bij aan zowel het realiseren van de doelen van de PAGW als het kosteneffectief inzetten van het beschikbare budget.
- In 2019 is daarom de werkgroep kennis geformeerd, die in 2019 en 2020 verschillende projectoverstijgende kennisvragen heeft aangestuurd en is gestart met het opstellen van een kennisagenda.
- Voor de periode 2021-2032 wordt deze Kennisagenda PAGW structureel onderdeel van het programmaplan PAGW. Jaarlijks zal deze Kennisagenda worden geactualiseerd.

- Uitgangspunt is om projectoverstijgende vragen te adresseren, met als hulpvraag: “Wat is er voor nodig (welke kennis ontbreekt nu nog) om de doelen van de PAGW kosteneffectief te realiseren en de PAGW-projecten die daaraan bijdragen te laten slagen?”
- Dit document beschrijft welke werkwijze gevolgd wordt om in de kennisbehoefte te voorzien en welke onderzoeksprojecten onder de PAGW opgestart zullen worden en in uitvoering zijn. Voorts beschrijft de Kennisagenda PAGW op welke wijze het delen en borgen van ontwikkelde kennis vorm wordt gegeven.
- Eind 2020 wordt de Kennisagenda 2021 opgeleverd met daarin een terugblik op 2020 en de geplande activiteiten voor 2021.

Voor het kennisproces PAGW is een budget van 250K per jaar beschikbaar. Er is synergie mogelijk met de kennisagenda NPNL, bijvoorbeeld in de organisatie van kennisdagen, en het financieren van bepaalde onderzoeken.

LIFE IP Deltanatuur

LIFE IP Deltanatuur (2016-2022) is een subsidieprogramma van de Europese Unie. Het bekostigt maatregelen en projecten die moeten leiden tot betere samenwerking en efficiënter natuurbeheer in Natura 2000 gebieden. In Nederland richt LIFE IP zich vooral op de grote wateren (deltanatuur). Overheidsinstellingen, natuurorganisaties, waterbeheerders en bedrijven werken in het programma samen. Het programma LIFE IP Deltanatuur en de PAGW werken samen om de ambities voor de grote wateren te realiseren:

- Het herstellen van het oorspronkelijke karakter van het watersysteem (getijdennatuur terugbrengen, grote wateren meer met elkaar verbinden en nieuwe leefgebieden ontwikkelen).
- Het behalen van de Natura 2000-doelstellingen (focus op behoud en herstel van de biodiversiteit).

LIFE IP Deltanatuur werkt aan de volgende doelstellingen:

1. Verbeteren van de samenwerking in de grote wateren.
2. Verbeteren van de samenhang tussen de uitvoeringsprogramma's in de grote wateren.
3. Aangaan van nieuwe samenwerkingen op het gebied van ontwikkeling van deltanatuur.
4. Ontsluiten van kennis over natuurontwikkeling in de grote wateren.
5. Ontwikkelen van een strategie voor robuuste natuur in de grote wateren.

Eén van de projecten is de verbinding van het Markermeer-Oostvaardersplassen en Lepelaarsplassen, dit project moet 3.000 hectare moerasgebied verbinden met het open water van het Markermeer. De drie ecosystemen worden daardoor robuuster en moeten elkaar gaan versterken. Het uiteindelijke doel is vismigratie, versterking van de dynamiek en een volledige nutriëntencyclus tussen Markermeer en de wetlands van Oostvaardersplassen.

De opgaven waterkwaliteit en natuur zijn integraal verbonden en vormen de basis van het NPNL.

Masterplan 20-40 Nationaal Park Hoge Kempen

In het Masterplan is alleen paragraaf 2.3.6 met betrekking tot onderzoek opgenomen. Het is dus geen onderzoeksagenda of kennisagenda als zodanig.

In het Masterplan staat verwoord dat “Nationale parken vervullen een belangrijke maatschappelijke rol als gebieden waar ‘in situ’-wetenschappelijk onderzoek naar o.a. biodiversiteit, populatie-dynamiek, hydrologie, nutriëntencycli, ecosystemen, gezondheid, ... mogelijk is. Ze bieden ook mogelijkheden voor praktijkopleidingen biologie, geologie”.

In het Nationaal Park Hoge Kempen is sprake van een structurele samenwerking met Universiteit Hasselt. Dit leidde onder andere tot het Field Research Centre, met nadruk op de interactie tussen klimaatverstoring en biodiversiteit. Daarnaast is er een ICOS-meettoren (Integrated Carbon Observery System i.s.m. Universiteit Antwerpen) en de ECOTRON gebouwd.

Tenslotte wordt aangegeven dat een permanente monitoring van biodiversiteit noodzakelijk is om de effecten van klimaatverandering en het gevoerde beheer te evalueren en bij te sturen. Hierbij worden vrijwilligers, omwonenden en bezoekers actief betrokken (Citizen Science). Citizen science heeft behalve dataverzameling tot doel de betrokkenheid en het draagvlak te vergroten.

Doelstelling 11 heeft betrekking op wetenschap en educatie:

11. WETENSCHAP & EDUCATIE

Het Nationaal Park is voor natuur- en klimaatonderzoek dé wetenschappelijke ‘proeftuin’ van Vlaanderen, met een internationale uitstraling en met bijzondere aandacht voor kennisoverdracht en wetenschapseducatie.

MIKPUNTEN 2040

+ 25% bereikte scholieren

PARTNERS

Departement Economie, Wetenschap & Innovatie
UHasselt

Bovenstaande laat zien dat het onderzoek in Nationaal Park Hoge Kempen (voor zover af te leiden uit het Masterplan) zich op de meer op de biologische, ecologische, klimaatwetenschap richt en niet zozeer op de maatschappelijke thema’s, recreatie of governance. Op basis hiervan is het Masterplan niet interessant om verder te gebruiken in de verkenning.

Horizon Europe (2021 – 2030)

Horizon Europe is het belangrijkste Europese subsidieprogramma voor onderzoek en ontwikkeling. Met het programma wordt wetenschappelijke doorbraak en innovatie binnen de academische wereld en het bedrijfsleven gestimuleerd. Het budget voor Horizon Europe is € 100 miljard. Horizon Europe kent 3 pijlers: 1. Excellente wetenschap, 2. Clusters: Wereldwijde uitdagingen en Europees industrieel concurrentievermogen en 3. Innovatief Europa; en 5 taakgebieden:

1. Gezonde oceanen, zeeën en kust- en binnenwateren
2. Aanpassing aan klimaatverandering, inclusief maatschappelijke hervormingen
3. Klimaatneutrale en slimme steden
4. Gezondheidstoestand van de bodem en voedsel
5. Kanker

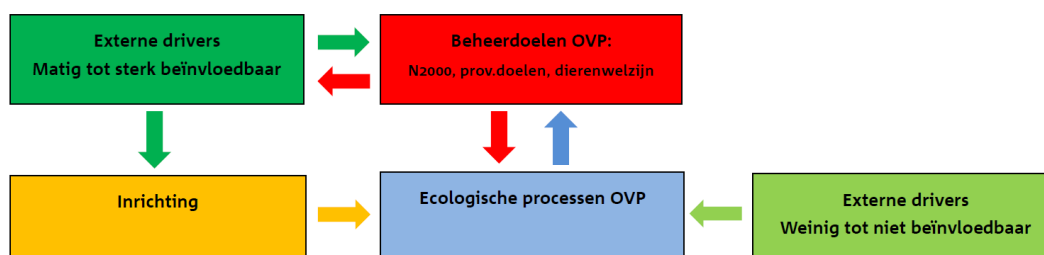
De 5 taakgebieden van Horizon Europe zijn, behalve taakgebied 5, allen terug te vinden in de verhaallijnen en ambities van NPNL. Vooral taakgebied 1 kan kansen bieden. Kijken we naar de 3 pijlers van Horizon Europe dan liggen daar nog wat uitdagingen, namelijk de focus op innovatie, excellente wetenschap, wereldwijde uitdagingen en Europees concurrentievermogen. Een van de aspecten binnen excellente wetenschap is bijvoorbeeld het open access karakter van onderzoeken en data.

Onderzoeksagenda Oostvaardersplassen

In 2017 heeft Staatsbosbeheer een onderzoeksagenda voor de Oostvaardersplassen opgesteld. In de Oostvaardersplassen is al heel veel onderzoek gedaan en wordt continue gemonitord. (Zie bijlage 1 en 2 van de onderzoeksagenda Oostvaardersplassen voor een overzicht van het onderzoek.)

In de onderzoeksagenda wordt gesteld dat toch nog veel onbekend is van het Oostvaardersplassen ecosysteem als totaal. Zo hebben monitoring en onderzoek zich in het verleden vooral gericht op specifieke componenten van het Oostvaardersplassen ecosysteem waarbij de aandacht met name uitging naar vegetatie, vogels en grote herbivoren. Er was weinig aandacht voor de aquatische component van het systeem, het bodemsysteem, voedselwebrelaties, de energie en nutriënten cycli, externe relaties en de mens-natuur relaties.

De onderzoeksagenda Oostvaardersplassen is vormgegeven vanuit een aantal processen in en om de Oostvaardersplassen. Hierbij is een vijftal onderdelen onderscheiden die een relatie met elkaar hebben (figuur 5).

Figuur 6 schema uit Onderzoeksagenda Oostvaardersplassen

Op basis van een aantal uitgangspunten en deze processen komt Staatsbosbeheer tot de volgende thema's om verder uit te werken en kennis over te verzamelen:

- Ontwikkeling van een natuurlijk moeras-ecosysteem: behalen Natura 2000-doelstellingen door bevordering natuurlijke processen (waterpeildynamiek, sedimentatie en erosie, cyclische vegetatiesuccessie, begrazing, competitie en facilitatie, predatie).
- Mens en maatschappij:
 - Versterken en vergroten belevingsmogelijkheden en publiekscommunicatie.

- In gesprek met de maatschappij over het gebied (o.a. over dierenwelzijnsvragen).
- Samenwerking ondernemers in relatie tot draagvlak en verdienmodellen.
- Betrekken wetenschap en onderwijs.
- Politiek en bestuur: governance, financieringsmodellen, balans tussen beschermen, beleven en benutten.
- Beheer: effecten van inrichting en beheer op totale systeem.
- Spontane ontwikkeling van een eutroof wetland op kleigrond, inclusief randgebieden, zonder duidelijke historische analogie op deze locatie. Duurzame basis; versterking ruimtelijke positionering en ecologische relaties; complete beleving; verrijkende initiatieven.

Als we deze thema's uit de onderzoeksagenda voor de Oostvaardersplassen over de ambities, verhaallijnen en perspectieven uit de ontwikkelingsvisie leggen, past de onderzoeksagenda voor de Oostvaardersplassen goed in de belangrijke ontwikkelingsrichtingen van NP NL en kan deze agenda onderdeel zijn van de overkoepelend op te stellen agenda.

Research Agenda Wageningen University & Research - 'New Style' National Parks

Dit is een verkennende studie naar mogelijkheden voor WUR om aan te haken op Nationale Parken nieuwe stijl. Voor de korte termijn zijn er drie thema's geïdentificeerd:

1. The future of Governance of Dutch nature and National Parks
 - 1.1. Borders and boundaries
 - 1.2. Public participation and trust
 - 1.3. Cultivating local/regional feelings of ownership
2. Management and Development of individual National Parks
 - 2.1. Visitor management
 - 2.2. Landscape values
 - 2.3. 'Digital Conservation'
3. Macro-scale Transitions in nature, society, and economy
 - 3.1. Trends in Tourism
 - 3.2. Relationships to nature
 - 3.3. Climate change

Deze thema's sluiten aan bij de ontwikkelingsvisie van NP NL. Deze thema's kunnen helpen bij de verdere invulling en concretisering van de kennisagenda.

Verder is algemene schema uit de Nationale Park Deal 2030 interessant. Deze NPDeal 2030 onderscheidt drie hoofddoelen voor 2030:

1. Kwaliteit Nationale Parken in Nederland verhogen.
2. De betrokkenheid van de samenleving bij de natuur versterken.
3. Sterkere merk- en marktpositie van Nationale Parken in Nederland.

Wetenschappelijk onderzoek is daar gepositioneerd bij hoofddoel 2: dus als een middel om “De betrokkenheid van de samenleving bij de natuur te versterken”. Een instrument zoals educatie dus, een functie die een park moet vervullen voor de samenleving.

Dit kan leiden tot de volgende twee vragen:

1. Welk onderzoek kan binnen de grenzen van NP NL plaatsvinden om de betrokkenheid van de samenleving bij natuur te versterken?
2. Welk onderzoek is noodzakelijk om de ambities van het park zelf voor de komende jaren te ondersteunen?

8.3 Overzicht respondenten interviews

Fase 1: Onderzoeksagenda's en overig

1. Janneke van Montfort - Nationale Parken Bureau
2. Vera Vreugenhil - Provincie Flevoland/Onderzoeksagenda IJsselmeer
3. Mennobart van Eerden - RWS/KIMA
4. Niek Hazendonk - Onderzoeksagenda LIFE IP
5. Klaas Deen - Onderzoeksagenda Waddengebied
6. Dinand Ekkel - Aeres Hogeschool

Fase 2: Over verbinding met de maatschappij

1. Silvo Thijsen - SBB
2. Michiel Rijsberman - Provincie Flevoland
3. Roel Posthoorn - NMM
4. Jan Eikema - bureau Awareness.
5. Matthijs Schouten - ecooloog en filosoof
6. Noëlle Aarts - hoogleraar socio-ecologische interacties

8.4 Financiering lectoraat

Financiële voorwaarden van de subsidie zijn:

- De aanvrager dient een door de overheid bekostigde hogeschool te zijn en wordt in het begrotingsformat weergegeven als 'penvoerende hogeschool'.
- Per traject kan maximaal € 200.000 aan subsidie worden aangevraagd.
- Alle consortiumpartners dragen middels cofinanciering bij aan het traject. De cofinanciering van hogescholen dient minimaal € 200.000 te bedragen, van instituten minimaal € 200.000 en van publieke en private partners minimaal € 80.000.
- Maximaal 10% van de totale kosten mag worden besteed aan projectmanagement;
- De subsidie is alleen bestemd voor de loonkosten van de uit hoofde van de samenwerking bij hogeschool en instituut aangestelde lector.

Bijdrage andere deelnemende partijen bedraagt **in totaal** min. 20.000 euro per jaar:

- Bijdrage mag 'in kind' of in 'geld' en is bij 'in kind' in elk geval niet afdwingbaar.
- Verschillende partijen kunnen meedoen en kunnen ook later aanhaken.
- Bij 'in kind' bijdrage is een urenverantwoording/verklaring nodig/gewenst.
- Mogelijkheden van 'in kind' bijdragen zijn begeleiding van stagiaires, bezoek van meetings georganiseerd door de lector, beschikbaar stellen van meetapparatuur of veldmateriaal.

8.5 Organisaties in de omgeving van Nationaal Park Nieuw Land

Organisaties uit de omgeving waar tot nu toe al mee wordt samengewerkt in het gebied, bijvoorbeeld voor afstemming over de beheerplannen Oostvaardersplassen en Lepelaarsplassen, zijn:

Omgevingsdienst Flevoland, Gooi- en Vechtstreek	Natuur- en Milieufederatie Flevoland	Landschapsbeheer Flevoland
Wetlandwacht Lepelaarsplassen	Vogelbescherming – Annelies Blankena -	Sovon – Julia Staal -
Stichting Vogel en Natuurwacht Flevoland	Stichting Dierbaar Flevoland	Camping Waterhout
Lelystad – KNNV	Agrarische Natuurvereniging Flevoland (ANV)	NBTC Holland Marketing
Sportvisserij Nederland	Nederlands Ecologisch Meetnet	Vrijwilligers van natuurorganisaties

Een keer per jaar wordt er door de provincie Flevoland een conferentie over het Markermeer - IJmeer gehouden. Hiervoor worden naast de partners van Nieuw Land de volgende organisaties uitgenodigd:

IJsselmeer verbonden gemeenten:	Enkhuizen, Drechterland, Blaricum, Bunschoten, Gooise Meren, Amsterdam, Stede Broec, Edam-Volendam, Harderwijk, Hoorn, Huizen, Waterland.
Rijksdiensten en ministeries:	EZK, RVO
Waterschappen:	HHNK, Vallei en Veluwe, Hunze en Aa's, Waternet.
Recreatie en toerisme:	Recreatie Noord-Holland NV, Gebied coöperatie Gastvrije Randmeren, Camping Zeeburg Amsterdam
Waterrecreatie:	Watersportverbond, HISWA, Recron, Ned. Vereniging van Toerzeilers, Waterrecreatie Nederland, Reddingsstation Warder, Vereniging voor beroepschartervaart (BBZ)
Landbouw:	LTO en glastuinbouw Nederland
Bv's:	Ms Waddenzee bv, Den Daas Recreatie BV.V., Zandwinnaars IJsselmeergebied

Ecologie en milieu:	Stichting de Waterlandse Weiden, Coalitie Blauwe Hart Natuurlijk, Wereld Natuur Fonds, Vakblad Natuur, Bos en Landschap, Stichting Maaien Waterplanten en Randmeren, De Kwade Zwaan, Werkgroep Natuur en Marken Milieu
Visserij:	Stichting Transitie IJsselmeer
Innovatie:	Fish Flow Innovations, Taskforce Deltatechnologie
Financiering:	SlimmeVos
Overig:	Kuijseffect, Erfgoedvereniging Heemschut Flevoland, PBL, Coöperatie "zon op Marken